

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra anglistiky

Diplomová práce

I. Welsh, O. Wilde: Shodné motivy v dílech autorů, jejichž vznik
dělí více než století, aneb dekadence z pohledu
postmodernismu. Komparace děl *Obraz Doriana Graye* a
Postelová tajemství mistrů kuchařů

I. Welsh, O. Wilde: Punished Villains in *The Bedroom Secrets of
The Master Chefs* and *The Picture of Dorian Gray*

Vypracovala: Bc. Barbora Rybáříková
Vedoucí práce: Mgr. Linda Kocmichová

České Budějovice 2016

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Bc. Barbora Rybáříková

.....

Tímto bych ráda poděkovala Mgr. Lindě Kocmichové za odborné vedení této diplomové práce, za její věcné připomínky, pomoc a ochotu.

Anotace

Náplní této diplomové práce je literární komparace díla *The Picture of Dorian Gray* (1891) spisovatele Oscara Wilda a díla *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* (2006) autora Irvina Welshe. Cílem této práce je tedy zdůraznit shodné i rozdílné rysy analyzovaných děl. Práce se nejprve zaměří na stručný popis života obou autorů a také literárních směrů, které v daných dobách dominovaly. Dále se bude zabývat analýzou jmenovaných knih, zdůrazní kontroverzní témata, morální stránku děl a také přítomnost nebo absenci estetických konceptů. Závěrečná část se bude věnovat komparaci Wildova a Welshova románu. Bude zaměřena především na společná témata, charakteristiku hlavních postav a na formální odlišnosti obou děl.

Abstract

The aim of this diploma thesis is a comparison of literary works *The Picture of Dorian Gray* (1891) by Oscar Wilde and *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* (2006) by Irvine Welsh. The goal of this thesis is to emphasize common and contrasting features of these works. Initially, the thesis will focus on the brief biography of both authors and the description of literary movements that dominated the given periods. Further, the thesis will deal with the analysis of already mentioned books, it will emphasize some controversial topics, moral side of the works and the presence or absence of aesthetic concepts. The final part will focus on the comparison of the novels written by Wilde and Welsh. It will be focused mainly on the common themes, characteristics of the main heroes and the formal differences between the works.

OBSAH

ÚVOD.....	1
1. OSCAR WILDE A DOBA JEHO ŽIVOTA.....	3
1.1 Oscar Wilde.....	3
1.2 Historický a literární kontext.....	5
1.2.1 Viktoriánské období.....	5
1.2.2 Umělecké směry konce 19. a začátku 20. století.....	6
1.3 Wilde, modernista, estét a dandy.....	9
2. ANALÝZA KNIHY THE PICTURE OF DORIAN GRAY.....	11
2.1 Základní linie zápletky.....	11
2.2 Inspirace k napsání díla.....	13
2.3 Umělecké směry v díle.....	14
2.4 Kontroverzní témata.....	16
2.4.1 Homosexualita.....	16
2.4.2 Narcismus.....	17
2.4.3 Dvojitý život.....	18
2.5 Morální stránka díla.....	19
3. IRVINE WELSH.....	21
3.1 Irvine Welsh.....	21
3.2 Postmodernismus a skotská literatura.....	23
3.2.1 Postmodernismus.....	23
3.2.2 Skotská literatura v minulosti a dnes.....	25
4. ANALÝZA KNIHY THE BEDROOM SECRETS OF THE MASTER CHEFS.....	26
4.1 Základní linie zápletky.....	27
4.2 Inspirace k napsání díla.....	28
4.3 Estetické koncepty v díle.....	29
4.4 Kontroverzní témata.....	30
4.4.1 Alkohol a drogy.....	30
4.4.2 Iracionální nenávisť.....	31
4.4.3 Narcismus.....	32
4.4.4 Dvojitý život.....	32
4.5 Morální stránka díla.....	34
5. KOMPARACE DÍLA THE PICTURE OF DORIAN GRAY A DÍLA THE BEDROOM SECRETS OF THE MASTER CHEFS.....	36
5.1 Autobiografické rysy.....	36

5.2	Forma vyprávění příběhu	37
5.3	Prostředí a atmosféra	38
5.4	Důležitá témata.....	39
5.4.1	Věčné mládí.....	39
5.4.2	Důležitost vzhledu člověka.....	40
5.4.3	Homosexualita	41
5.5	Charakteristika hlavních postav.....	43
5.5.1	Vzhled hrdinů	43
5.5.2	Rodinné poměry hrdinů	44
5.5.3	Hrdinové před proměnou	45
5.5.4	Vlivy působící na proměnu hrdinů	46
5.5.4.1	Další postavy	47
5.5.4.2	Knihy.....	48
5.5.5	Hrdinové po proměně.....	48
5.6	Potrestání padouchů.....	51
5.7	Vztahy mezi postavami	53
5.8	Úloha žen	54
	ZÁVĚR.....	58
	SUMMARY	61
	BIBLIOGRAFIE	63

ÚVOD

Tato diplomová práce se zaměřuje především na hledání shodných a rozdílných rysů v díle Oscara Wilda *The Picture of Dorian Gray* (1891) a díle Irvina Welshe *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* (2006). Cílem práce je tedy literární komparace děl, jejichž vydání dělí více než celé století. I přesto se však ve zmíněných knihách vyskytují shodné ústřední myšlenky. Sekundárně se tato práce zabývá analýzou přítomnosti či absence estetických konceptů v obou dílech.

Toto téma jsem si vybrala především proto, že mám ve velké oblibě tvorbu Oscara Wilda a jeho román *The Picture of Dorian Gray* jsem četla již několikrát. Při výběru tématu mě také ovlivnila skutečnost, že Oscar Wilde patří mezi autory, jejichž díla jsou stále čtená, inspirativní a vyskytují se v nich myšlenky, které jsou aktuální i po dlouhých desetiletích od autorovy smrti. Román Irvina Welshe *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* jsem sice v době výběru tématu neznala, ale velmi mě zaujala skutečnost, že kniha je kvůli shodným motivům často srovnávána právě s Wildovým románem. Zajímalo mě tedy, jak bude Welshův příběh pojat a také to, jak bude vypadat novodobý Dorian Gray.

V centru pozornosti mé práce tedy stojí dvě knihy, které se v mnoha ohledech podobají. Především je to motiv amorálního jedince, který je nakonec za své hrozné skutky potrestán. Protože ale obě knihy vznikaly v úplně jiné době, přirozeně se od sebe musí i v mnoha ohledech lišit. Na začátku této práce se budu zaměřovat na Oscara Wilda, jeho život a tvorbu. Budu rovněž specifikovat dobu, ve které žil a také popíši umělecké směry, které se uplatňovaly v době autorova života. To mi mimo jiné pomůže k lepšímu pochopení a interpretaci analyzovaného románu. V další kapitole se již budu věnovat zmiňované knize *The Picture of Dorian Gray*, stručně popíši zápletku, zmíním se o inspiračních zdrojích a nastíním přítomnost uměleckých směrů. Důležitou podkapitolou bude také rozbor kontroverzních témat, která ve své

době pobouřila širokou veřejnost. V této souvislosti zaměřím svou pozornost i na morální aspekty tohoto díla.

Podobným způsobem se ve své práci zaměřím i na současného spisovatele Irvina Welshe a jeho román *The Bedroom Secrets of the Master Chefs*. Rovněž popíši autorův život, charakterizují postmodernismus jako literární směr a zmíním se i o skotské literatuře, jelikož právě skotský původ Welshovu tvorbu do značné míry ovlivnil. Analýza románu Irvina Welshe bude provedena na základě obdobných charakteristik jako *The Picture of Dorian Gray*.

V další kapitole, která bude tvořit nejpodstatnější část mé práce, se již budu věnovat literární komparaci obou děl. Mimo jiné se zaměřím na autobiografické rysy srovnávaných knih a také na jejich prostředí a atmosféru. Pokusím se charakterizovat důležitá témata, která jsou v těchto dílech shodná; kromě jiných to bude také homosexualita. Budu zkoumat i to, zda se pohled na homosexualitu za více než století změnil, případně jakým způsobem. Podrobně se budu věnovat charakteristice hlavních postav, jejich vývoji, vztahu k ženám a podobně. Cílem této komparace je tedy postihnout všechny podstatné rysy a motivy, které výše jmenované knihy spojují i rozdělují.

1. OSCAR WILDE A DOBA JEHO ŽIVOTA

1.1 Oscar Wilde

“To live is the rarest thing in the world. Most people exist, that is all.”

Oscar Wilde

Oscar Wilde, celým jménem Oscar Fingal O'Flahertie Wills Wilde (1854-1900), byl původem irský básník, prozaik a dramatik působící v Anglii. Narodil se do rodiny dublinského lékaře, jeho matka byla známá spisovatelka. Studoval na univerzitě v Dublinu a také v Oxfordu, kde se seznámil s novými filosofickými a kulturními směry, které ovlivnily nejen jeho literární tvorbu, ale také jeho postoje k životu.

V roce 1884 se Wilde oženil za Constance Lloyd, se kterou měl dva syny. Několik let po svatbě, konkrétně roku 1891, se Oscar Wilde začal stýkat s Alfredem Douglassem. Když jejich homosexuální vztah vyšel najevo, pro tehdejší viktoriánskou společnost to byl skutečný skandál, který vyústil k odsouzení Wilda na dva roky těžkých prací. Poté opustil Anglii a v chudobě žil ve Francii a také v Itálii. V roce 1900 zemřel v Paříži. Přestože život Oscara Wilda nebyl příliš dlouhý, svou tvorbou se nesmazatelně zapsal mezi nejvýznamnější světové autory.

Wildova literární tvorba je velmi pestrá. V začátcích své literární kariéry se věnoval především básnické tvorbě. Zajímavé je, že v tomto období se nijak zvlášť neodlišoval od jiných viktoriánských básníků. Ve svých básních vyjadřoval politické, morální i náboženské postoje, které se od tohoto druhu literární tvorby očekávaly. To bylo ještě před tím, než začal do své práce promítat myšlenky estétského hnutí (viz kapitola 1.1.2). Vůbec nejznámější autorovou básní, která ovšem nepatří do

jeho rané básnické tvorby, je *The Ballad of Reading Gaol* (1898), která byla inspirována Wildovým dvouletým uvězněním.¹

Dále se Wilde věnoval také psaní krátkých povídek či pohádek. Známa je především sbírka příběhů pro děti *The Happy Prince and Other Tales* (1888), která je zajímavá tím, že příběhy ve sbírce ostře kontrastují s životními postoji charakteristickými pro Wildův život (viz kapitola 1.3). Pohádky z dané sbírky byly totiž napsány v souladu s principy typickými pro tento literární žánr; dobro v nich vítězí nad zlem, pravda nad lží a podobně.²

Velmi známá je také povídka *The Canterville Ghost* (1891), která nejen že zesměšňuje soudobou morálku, ale také paroduje gotické romány a rozdílnost britského a amerického životního stylu. Ve stejném roce byl vydán i jediný Wildův román, *The Picture of Dorian Gray*, poprvé zveřejněn roku 1890 v literárním magazínu *Lippincott's Monthly Magazine*.

Oscar Wilde byl také vynikajícím dramatikem, což dokazují dodnes hrané komedie, ve kterých Wilde plně využil svůj smysl pro humor. Mezi nejznámější hry patří *Lady Windermere's Fan* (1893), *A Woman of No Importance* (1893), *An Ideal Husband* (1894) a především *The Importance of Being Earnest* (1895). Poslední jmenovaná, nejúspěšnější hra, humorným způsobem kritizuje viktoriánský způsob života a povrchnost mnoha lidí.

Kromě již zmíněného se Wilde věnoval také žurnalistice, napsal literární recenze k desítkám knih. Zajímavé je, že jeho recenze v novinách vycházely anonymně.

¹ RABY, P. *The Cambridge Companion to Oscar Wilde*. New York : CUP, 1997, s. 57.

² PECK, E. a PECK, A. *Anglická literatura : Panorama of English Literature*. Dubicko : INFOA, 2002, s. 147.

1.2 Historický a literární kontext

1.2.1 Viktoriánské období

Období mezi roky 1837-1901, tedy doba vlády královny Viktorie, se podle této panovnice označuje jako doba viktoriánská. Toto období bylo pro Británii doslova zlatým věkem. Během Viktoriina panování došlo v Británii k mnoha změnám, ať už v oblasti politické, ekonomické, sociální a kulturní. Obyvatelstvo postupně bohatlo a Británie se stala přední světovou velmocí.

Co se týče typických viktoriánských hodnot, soudobá společnost byla naoko velmi puritánská, ve skutečnosti však spíše pokrytecká, protože lidé z vyšších vrstev se uvedenými hodnotami povětšinou neřídili:

„Společná vláda složená z aristokracie a středních vrstev (volební právo získaly od roku 1832) vnucovala všem mravní hodnoty – práci, šetrnost a disciplínu, které však sama zastávala jen naoko. Nemajetným spoluobčanům pak byly přičítány nekalé zájmy a záliby, jejich život se zdál být plný zla a neřestí, které u slušných lidí vyvolávaly jen znepokojení a opovržení.“³

Pro autory britské literatury tohoto období existovalo mnoho omezení, protože témata jako nepatřičné sexuální chování byla tabu. Romány, často vydávány po částech v různých magazínech, se totiž předčítaly v rodinném kruhu, a pokud autor nechtěl přijít o čtenáře, musel se tabuizovaným tématům zkrátka vyhnout.⁴

Přestože obecně byla tato doba pro britské impérium více než úspěšná, dala také vzniknout mnoha společenským problémům. I když Británie jako celek bohatla, ne všichni lidé žili ve spokojenosti a luxusu. Ve viktoriánské literatuře tedy začaly vznikat tendence k objektivnímu a nezkrácenému vyjádření skutečnosti, tedy k realismu. Konkrétně se v soudobé literatuře rozvíjel především kritický realismus,

³ MILIČKA, K. *Od realismu po modernu. Světová literatura 3*. Praha : Baronet, 2002, s. 27.

⁴ BARNARD, R. *Stručné dějiny anglické literatury*. Praha : BRÁNA, 1997, s. 121-122.

který věrně zachycoval tehdejší společenské problémy. Tento literární směr je nejvíce spjat s románem. Mezi nejvýznamnější kritické realisty patřili především Charles Dickens (1812-1870) a William Makepeace Thackeray (1811-1863). Dalšími významnými představitelkami rané viktoriánské prózy byly také sestry Brontëovy, tedy Charlotte (1816-1855), Emily (1818-1848) a Anne (1820-1849).

Kromě klasického románu byly v této době značně populární gotické romány, zobrazující temnější zákoutí tehdejší, na první pohled dokonalé, viktoriánské společnosti. Kromě knihy *The Picture of Dorian Gray* patří do tohoto literárního žánru také dílo s velmi podobnou tématikou, *Strange Case of Dr Jekyll and Mr Hyde* (1886) od skotského autora Roberta Louise Stevensona (1850-1894) a dále také román *Dracula* (1897) napsaný irským autorem Bramem Stokerem (1847-1912). Typickým rysem těchto gotických románů je záporný hlavní hrdina, darebák, který je později za své činy potrestán.

1.2.2 Umělecké směry konce 19. a začátku 20. století

Na konci 19. století se nově začalo prosazovat takzvané estétské hnutí (estetismus). Zásady tohoto hnutí formuloval především anglický esejist Walter Pater (1839-1894), do praxe ho však uvedli až další autoři, zejména Oscar Wilde.

Jak jsem již zmínila výše, během viktoriánské doby se rozvíjel hlavně kritický realismus, od něj se odchýlilo jen několik málo autorů, kteří byli představiteli právě estétského hnutí. Umění dle tohoto hnutí nemá sloužit morálním, společenským, ani jakýmkoli jiným zájmům, ale má přivodit pouze radost, rozkoš a také pocity krásy. Tyto názory vyústily až v dekadenci.⁵

Dekadence je jeden ze směrů, které patří pod literární hnutí, které vzniklo na konci 19. století ve Francii, tedy modernismus. Modernismus se od roku 1890 začal uplatňovat i v Británii a může být chápán také jako souhrnný termín pro širokou škálu rozličných literárních hnutí či škol; kromě dekadence do modernismu patří

⁵ Dekadence znamená úpadek.

také symbolismus, kubismus či surrealismus a další. Modernismus se v umění uplatňoval až do začátku druhé světové války.⁶

Hlavním cílem modernismu nejen v literatuře bylo vyjádřit nové cítění současné doby, změnit soudobé vnímání světa. Jedním z hlavních předchůdců modernismu byl německý filozof Friedrich Nietzsche (1844-1900) se svou teorií „vůle k moci“. Ke vzniku nového směru přispěla rovněž psychoanalýza Sigmunda Freuda (1856-1939) a teorie relativity Alberta Einsteina (1879-1955).

Pro literární modernismus je stěžejní především odklon od tradičního vyprávění. Autoři se tedy snažili zachytit hlavně proud subjektivních myšlenek a pocitů, nikoli podrobně popsat konkrétní příběh. Mezi nejvýznamnější představitele modernismu patří britská spisovatelka Virginia Woolfová (1882-1941), americký básník Ezra Pound (1885-1972), americký básník působící v Británii T. S. Eliot (1888-1965), irský spisovatel James Joyce (1882-1941) a mnoho dalších.

Dekadentní hnutí se v literatuře začalo uplatňovat ve Francii již od poloviny 19. století, později se myšlenky tohoto hnutí rozšířily do Británie, dalších částí Evropy i do Spojených států amerických. Vznik dekadentní literatury byl ovlivněn gotickými romány a především dílem Edgara Allana Poea (1809-1849).

Autoři píší v duchu tohoto literárního hnutí se nevyhýbali tabuizovaným tématům, jejich díla byla často značně morbidní, vulgární a rovněž byla považována za nemorální. Celé hnutí vychází především z pocitu nudy či beznaděje nad stavem tehdejší společnosti. Dekadentní spisovatelé se tedy snažili oprostit literaturu od materialistického světa a industrializované společnosti. Jediné, v čem dekadenti nacházejí útěchu, je dokonalé umění. Tato myšlenka je v souladu s již výše uvedeným estétským hnutím, ze kterého dekadence vyústila. Charakteristickými rysy životů dekadentních autorů bylo bohémství, drogy, alkohol i nevázané sexuální chování. Tito autoři bývají často označováni také jako symbolisté.

⁶ DRABBLE, M. *The Oxford Companion to English Literature*. New York: OUP, 2005, s. 682.

Mezi nejznámější francouzské dekadentní básníky patří Arthur Rimbaud (1854-1891) a Paul Verlaine (1844-1896), hlavním britským představitelem dekadentního hnutí je Oscar Wilde.

Za jedno z nejpodstatnějších děl dekadence v literatuře bývá označována kniha francouzského spisovatele Jorise-Karla Huysmanse (1848-1907) nazvaná *À rebours* (1884), česky *Naruby*. Další velmi známou publikací dekadentní literatury je magazín nazvaný *The Yellow Book*, který vycházel mezi lety 1894-1897. V magazínu vycházely eseje, básně i povídky, doplněné četnými ilustracemi. Žlutý obal, od kterého byl odvozen název celého magazínu, souvisí s, v té době, kontroverzními francouzskými romány, které rovněž vycházeli ve žlutém obalu.

Některé dekadentní autory spojoval také tzv. dandismus. Jedná se vlastně o životní postoj a formu estetismu, přičemž počátky moderního dandismu se datují na konec 18. století. Dandy, tedy člověk, který tento postoj vyznává, se velmi zajímá o svůj fyzický vzhled a jeho cílem je vyčnívat nad společnost. Zjednodušeně se dá říci, že tito lidé chtějí ze svého života učinit umělecké dílo:

„..., dandy klade důraz na vnější aspekt své bytosti, na oděvní pravidla, na elegantní, originální, současně výstřední a mondénní oděvní, na promyšlené pózy, vytříbenou mluvu, vtip, ironii coby oblíbenou masku, narcistní vystupování, provokativní postoje, atypické chování, kult sama sebe, elitářské myšlení, vybranost či goethovské – ovšem aktuální jako nikdy – spříznění volbou. A to s jediným, avšak naprosto zásadním cílem: vytvářet sám sebe na základě „odlišnosti“, která je individuálním i sociálním znakem jeho identity.“⁷

Jako dandy bývá označováno mnoho velkých umělců. Kromě dekadentních autorů Charlese Baudelaira a Oscara Wilda tento životní styl vyznávali například anglický básník Lord Byron (1788-1824), britský politik Benjamin Disraeli (1804-1881), španělský malíř Salvador Dalí (1904-1989) nebo americký umělec Andy Warhol (1928-1987). Dandismus není, ani v nejmenším, otázkou minulosti, ale zůstává velmi aktuální i v současné době.

⁷ SCHIFFER, D. Dandysmus, poslední záblesk heroismu. Praha: Karolinum, 2012, s. 75.

1.3 Wilde, modernista, estét a dandy

V předchozí kapitole jsme si charakterizovali společenskou situaci v Británii během vlády královny Viktorie a tudíž i období, ve kterém žil Oscar Wilde. Jak tedy tento výjimečný spisovatel do tehdejší společnosti zapadal? Odpověď na tuto otázku je velmi snadná. Wilde do viktoriánské společnosti nezapadal vůbec, jeho cílem bylo co nejvíce se odlišovat jak chováním, tak i svým zevnějškem. Byl tedy typickým představitelem dandismu, jehož rysy jsem charakterizovala v předchozí kapitole.

Wilde se ve svém životě řídil estétským heslem „umění pro umění“ a jeho život byl vskutku plný dekadentních výstřelků.⁸ S dekadentními myšlenkami se seznámil již během svých univerzitních studií a zastával tedy názor, že člověk by si měl užívat života plnými doušky a dopřát si veškeré radosti a požitky, bez ohledu na to, zda jsou morální či nikoli, společností přijímané, nebo pro většinovou společnost naprosto nepředstavitelné.

Wilde se pohyboval mezi lidmi z nejvyšších společenských kruhů a svým chováním, názory i oblečením nesmírně rád provokoval. Nesnažil se skrývat ani svou homosexuální orientaci, i když homosexualita byla v této době ilegální. Vztah s již výše zmiňovaným Alfredem Douglassem ovšem znamenal začátek Wildova konce. Přestože byl tedy Oscar Wilde v době své největší slávy velmi populárním a uznávaným umělcem, provalení jeho homosexuálního vztahu způsobilo jeho úplné zavržení.

Ke zlepšení Wildova obrazu v očích společnosti mnohdy nepřispívaly ani jeho literární práce. Značné pohoršení vzbudil především jeho jediný román, *The Picture of Dorian Gray*. Ve viktoriánské Británii navíc bylo běžné hodnotit a ztotožňovat autora s jeho dílem. Během soudního sporu s otcem Alfreda Douglassa se Oscaru Wildovi dokonce snažili připisovat hříchy, které „spáchal“ Dorian Gray, tedy

⁸ „Umění pro umění“, anglicky „art for art's sake“.

smyšlená postava.⁹ Jakkoli absurdní se to může zdát, pravdou zůstává, že román je do značné míry autobiografický a Dorian Gray se v mnoha ohledech svému stvořiteli Oscaru Wildovi podobá.

⁹ SHATTOCK, J. *The Cambridge Companion to English Literature, 1830-1914*. New York : CUP, 2010, s. 23.

2. ANALÝZA KNIHY THE PICTURE OF DORIAN GRAY

“Basil Hallward is what I think I am: Lord Henry what the world thinks me: Dorian what I would like to be — in other ages, perhaps.”

Oscar Wilde

The Picture of Dorian Gray, jediné románové dílo autora Oscara Wilda, je díky svému vlivu na světovou literaturu právem označováno za jeden z pilířů moderní literatury. První verze románu vyšla roku 1890 v literárním magazínu *Lippincott's Monthly Magazine*, veřejnost ho však přijala velmi negativně a označila za skandální a nemorální, a to i přes to, že mnoho částí bylo bez autorova vědomí odstraněno. Wilde své dílo zuřivě bránil a původní román upravil, prodloužil a vložil do něj předmluvu, v níž obhajoval myšlenky v díle vyslovené. I když ale Wilde dílo prodloužil, zároveň sám odstranil velké množství materiálu, souvisejícího především s homosexualitou.¹⁰ V předmluvě Wilde říká: „There is no such thing as a moral or an immoral book. Books are well written or badly written. That is all.“¹¹ Tento upravený román vyšel již o rok později, tedy v roce 1891.

2.1 Základní linie zápletky

Hlavní postava příběhu, Dorian Gray, je mladý, bohatý a neuvěřitelně pohledný muž, který se přátelí se známým malířem, Basilem Hallwardem. Dorian malíři slouží jako nesmírný zdroj inspirace, a Basil tak vytvoří své nejlepší dílo, obraz Doriana Graye. Když Basil tento obraz dokončuje, zastaví se u něj jeho přítel Lord Henry Wotton. Poté, co Henry obraz spatří, velmi touží se s Dorianem setkat, protože je

¹⁰ ALLEN, B. “Dorian Gray” as Wilde actually wrote it. *Salon* [online].

¹¹ BUZWELL, G. The Picture of Dorian Gray: art, ethics and the artist. *British Library* [online].

stejně jako Basil uchvácen jeho krásou. To ovšem Basil nechce dopustit, protože se bojí, že Henry bude mít na nezkaženého Doriana špatný vliv. Lord Henry je totiž znám svými zvrácenými názory, stavícími nade vše mládí, krásu a požitky. Záhy se mu podaří s Dorianem setkat, protože stejně jako on přišel do malířova domu.

Jen chvíle stačí k tomu, aby se Dorianův pohled na svět pod vlivem Henryho zcela změnil. Henry totiž mladého muže přesvědčí, že jeho krása je ten největší dar a že si má života užívat plnými doušky, dokud jeho krása trvá. Dorian tedy vysloví přání, aby on sám zůstal navždy mladý a krásný a místo něho aby stárl obraz. A to se také stane.

Jak dny ubíhají, Henryho vliv na Doriana stále sílí, už není tím nevinným a hříchem neposkvrněným mužem, užívá si všech potěšení v životě, bez ohledu na to, jak špatné věci to jsou. Nedbá ani rad přítele Basila, který k němu chová více než jen přátelské city. Dorian se zamiluje do mladé talentované herečky Sibylly Vaneové, se kterou se dokonce zasnoubí. Poté, co však Sibyla pod vlivem své lásky k Dorianovi předvede naprosto otřesné představení, navíc před Basilem a Henrym, se s ní Dorian bezcitně rozejde. Tím, že už nedokáže tak skvěle hrát totiž podle Dorianových slov zabila jeho lásku. Poté, co se Dorian vrátí domů, všimne si, že tvář na jeho portrétu se změnila a uvědomí si, že jeho přání se stalo skutečností. Jeho hřích zobrazený na plátně ho vyděsí a Dorian se rozhodne, že si Sibylu přece jen vezme. Je ale pozdě, Henry přichází Dorianovi oznámit, že herečka spáchala sebevraždu. Pod Henryho vlivem Dorian během chvíle sám sebe přesvědčí, že je to vlastně úžasná a umělecká věc, když se kvůli němu zabila žena.

O mnoho let později se s Dorianem přichází rozloučit Basil, který plánuje nějakou dobu žít v Paříži. Dorian za ta léta vůbec nezestárl a malíř se ho chce zeptat, co je pravdy na všech těch strašných věcech, které se o něm říkají. Dorian nakonec ukáže Basilovi portrét, který namaloval. Obraz je však téměř k nepoznání, je na něm totiž starý, odporně vypadající muž, věrně zobrazující Dorianovu duši. Dorian poté Basila chladnokrevně zavraždí.

Léta běží a Dorianův život plný zruďných činů pokračuje. Začíná se však o sebe bát, protože ho pronásleduje James, bratr Sibylly, kterou chce zavražděním Doriana

pomstít. James je však nešťastnou náhodou zabit na lovu, a tak se Dorian opět cítí v bezpečí. Dorian se ale rozhodne, že už nebude páchat další hříchy a ušetří tedy jednu dívku, nechce jí zničit život tak, jako to udělal mnoha jiným. Doufá, že na obraze bude jeho dobrý skutek znát. To se však nestane. Rozhodne se tedy obraz probodnout. Když přijdou sluhové, uvidí portrét krásného mladého muže a na zemi pod ním mrtvolu odporně vypadajícího starce s probodnutým srdcem.

2.2 Inspirace k napsání díla

Už v předchozích kapitolách jsem se zmiňovala o velmi negativních reakcích, které provázely vydání knihy *The Picture of Dorian Gray*. Sám Oscar Wilde své dílo bránil také tím, že se veřejnosti snažil vysvětlit, že motiv mladého muže, který zaprodá svou duši výměnou za věčné mládí, existuje v literárním světě už velmi dlouho. Jeden z inspiračních zdrojů pro Wildův román byl tedy legendární Faust.¹²

Faust je postava objevující se nejprve v německých legendách. Jedná se o vzdělaného člověka, který uzavřel smlouvu s ďáblem. Motiv tohoto hrdiny byl již od 16. století nejen v německé literatuře velmi častý a každý autor si Fausta upravil k obrazu svému. Dorian Gray nezaprodal svou duši ďáblu, kterého v díle *The Picture of Dorian Gray* reprezentuje Lord Henry, stačilo mu vyslovit pouhé přání, aby místo něho stárl obraz. Podobně jako Faust ale Dorian svádí krásné dívky a následně jim ničí život. To, že se Wilde nechal inspirovat faustovským tématem, může být také patrné z Dorianova zájmu o nejrůznější vědy a umění. Faust totiž bývá typicky popisován jako člověk, který touží po poznání.

Wilde se nechal inspirovat také románem francouzského spisovatele Jorise-Karla Huysmanse nazvaném *À rebours* (1884). Žlutá kniha, kterou Dorianovi věnoval Lord Henry, je s největší pravděpodobností právě román *À rebours*, i když to přímo

¹² MCCRUM, R. The 100 best novels: No 27 – The Picture of Dorian Gray by Oscar Wilde (1891). *The Guardian* [online].

v knize zmíněno není. Hlavní hrdina tohoto románu se stal pro Doriana vzorem a Dorian se po přečtení knihy zcela změnil. Začal žít skutečně dekadentním životem.

Dalším inspiračním zdrojem byla jistě také novela *Strange Case of Dr Jekyll and Mr Hyde* (1886) od autora Roberta Louise Stevensona, vydána pouze čtyři roky před první verzí knihy *The Picture of Dorian Gray*. Oba hlavní hrdinové těchto viktoriánských gotických románů mají stejný životní cíl. Tím je užívat si život naplno bez ohledu na kohokoli jiného a zároveň své hříchy schovat před světem. Dorianu Grayovi se to daří díky svému portrétu, doktoru Jekylllovi prostřednictvím jeho druhé podoby, pana Hyda.

Příběhů a autorů, kterými se Wilde inspiroval, je však mnohem více. Někteří autoři se domnívají, že příběh Dorian Graye postrádá jakoukoli originalitu, a právě proto je tak silný. Ostatně, Wildovým cílem nebylo nikoho překvapit zcela novou, neotřelou zápletkou svého románu, ale chtěl napsat příběh, jehož konec je čtenáři znám už od začátku.¹³

2.3 Umělecké směry v díle

Z uměleckých směrů se v díle objevují především myšlenky estétského hnutí a s ním úzce související dekadence, kterých byl Wilde představitelem. Celá kniha může být rovněž chápána jako reakce na realismus, který v tehdejší literatuře dominoval. Tato myšlenka je v knize vyslovena prostřednictvím Lorda Henryho: „That is the reason I hate vulgar realism in literature.“¹⁴ Názor, že realismus je vulgární, s Lordem Henrym sdílí také Basil Hallward.

Zmínky o umění související s estétským hnutím, jsou v celé knize velmi časté, přičemž o umění hovoří povětšinou Lord Henry, a to velmi poutavě. Člověkem, který v souladu s estetismem žije, je ale Dorian Gray. Přestože byl Wilde představitelem

¹³ RABY, P. *The Cambridge Companion to Oscar Wilde*. New York : CUP, 1997, s. 110-111.

¹⁴ WILDE, O. *The Picture of Dorian Gray*. Moscow : Foreign Languages Publishing House, 1958, s. 232.

estétského hnutí, byla by chyba myslet si, že román *The Picture of Dorian Gray* má sloužit jako jednoznačná propagace estetismu.

„The ruination of Dorian Gray, the embodiment of unbridled aestheticism, illustrates the immorality of such a lifestyle and gravely demonstrates its consequences. Wilde uses *Dorian Gray* not as an advertisement for aestheticism, but rather, he uses Dorian's life to warn against aestheticism's hostility toward morality when uncontrolled.“¹⁵

Jinými slovy, Wilde si dobře uvědomoval, a ukázal to i na smutném konci života Doriana Graye, že k estetismu je nutno přistupovat obezřetněji a s větším rozmyslem.¹⁶

O estetismu již víme, že vystupuje proti tomu, aby umění sloužilo politickým, společenským, či jakýmkoli jiným zájmům. Umění má totiž přinášet pouze radost, požitek a vzbuzovat pocity krásy. Je zjevné, že pokud má člověk žít v souladu s těmito myšlenkami, jeho jednání bude v mnoha případech nemorální. Příkladem nemorálního chování může být situace, kdy se Dorian bezcitně rozchází se Sibylou. To, že se Sibyla zabila, je však podle Henryho umělecké a překrásné. Dorian by podle něj měl být vděčný za to, že měl to štěstí, že se kvůli němu zabila žena. Henry tedy považuje Sibylinu sebevraždu za nádherný umělecký čin a vůbec nezáleží na tom, že k němu vedlo Dorianovo kruté chování. Z Dorianova chování vůči Sibyle také vyplývá, že ji nemiloval kvůli ní samotné, ale pouze kvůli tomu, že byla skvělá umělkyně. Bez uměleckého nadání už pro ni není v životě Doriana, žijícího podle zásad estetismu, místo.

V celém románu, jako jeden ze znaků estetismu, hraje klíčovou roli krása a to především krása Dorianova. Ta také způsobila jeho konec. Lorda Henryho totiž na Dorianovi upoutala právě jeho krásná tvář. Kdyby byl mladík ošklivý nebo i jen

¹⁵ DUGGAN, P. The Conflict Between Aestheticism and Morality in Oscar Wilde's *The Picture of Dorian Gray*. *Boston University* [online].

¹⁶ DUGGAN, P. The Conflict Between Aestheticism and Morality in Oscar Wilde's *The Picture of Dorian Gray*. *Boston University* [online].

obyčejný, Lordu Henrymu by pravděpodobně nestál za to, aby ho zasvětil do svých tajemství života. Pro Henryho je totiž krása fascinující:

„And Beauty is a form of Genius – is higher, indeed, than Genius, as it needs no explanation. It is of the great facts of the world, like sunlight, or spring-time, or the reflection in dark waters of that silver shell we call the moon. It cannot be questioned. It has its divine right of sovereignty.“¹⁷

2.4 Kontroverzní témata

2.4.1 Homosexualita

Přestože v díle *The Picture of Dorian Gray* nalezneme mnoho kontroverzních témat a myšlenek, tím, co tehdejší společnost pobouřilo nejvíce, byla pravděpodobně homosexualita. Žádné jednoznačné zmínky o lásce ke stejnému pohlaví však v knize nenajdeme, vše vyplývá spíše z kontextu a je tedy nutné číst mezi řádky. Již výše bylo zmíněno, že před vydáním díla *The Picture of Dorian Gray* v knižní podobě Wilde odstranil velké množství materiálu souvisejícího s homosexualitou. Tato tematika byla v dané době nežádoucí, a proto Wilde v knize zanechal pouze náznaky.¹⁸

To, že Wildovo dílo bylo, a stále je, považováno za román s homosexuální tematikou, je způsobeno především Basilovým bezmezným obdivováním Doriana, který je jeho múzou. Sám Oscar Wilde ovšem prohlásil, že toto obdivování je pouhým vyjádřením estetismu. Z toho, jak Basil na začátku knihy popisuje Lordu Henrymu první setkání s Dorianem, je ale zcela zjevné, že Dorian pro něj už od počátku nepředstavoval pouze přítele.¹⁹

¹⁷ WILDE, O. *The Picture of Dorian Gray*. Moscow : Foreign Languages Publishing House, 1958, s. 44.

¹⁸ O'BRIEN, S. Aestheticism in Oscar Wilde's, *The Picture of Dorian Gray*. ScribblingShane [online].

¹⁹ MURIQI, L. Homoerotic codes in *The Picture of Dorian Gray*. Lund University Publications [online].

„I turned half-way round, and saw Dorian Gray for the first time. When our eyes met, I felt that I was growing pale. A curious sensation of terror came over me. I knew that I had come face to face with someone whose mere personality was so fascinating that, if I allowed it to do so, it would absorb my whole nature, my whole soul, my very art itself.“²⁰

Z toho, jak Basil pokračuje v líčení jejich prvního setkání, vyplývá, že Dorianovi pocity byly podobné, jako ty Basilovi. „He, too, felt that we were destined to know each other.“²¹

I u Lorda Henryho můžeme spekulovat o tom, zda k Dorianovi nepociťuje podobnou náklonost jako Basil. Henry je totiž naprosto uchvácen Dorianovou krásou, což by mohlo naznačovat jeho zájem o muže. A opět, z Dorianova chování můžeme vyčíst i známky podobné náklonosti k Lordu Henrymu. Jak jinak by bylo možné, že Dorian je Henrym a jeho slovy tak uchvácen, že během jednoho okamžiku kompletně změní svůj pohled na svět? V knize je dále mnoho zmínek o mužích, kterým Dorian zničil život, což by mohlo naznačovat milostné aféry mezi nimi a hlavní postavou.²²

2.4.2 Narcismus

Narcismus, charakteristický přílišným obdivováním sebe sama, arogancí, sobeckostí a netaktností vůči druhým, může být výstižným pojmem jak pro charakterizování osobnosti Dorian Graye, tak i Lorda Henryho.²³ Lord Henry způsobil to, že Dorian začal stavět svou krásu a mládí nade vše ostatní, ale není tím, kdo za své činy draze zaplatí. Svůj podíl na Dorianově proměně má bezesporu malíř

²⁰ WILDE, O. *The Picture of Dorian Gray*. Moscow : Foreign Languages Publishing House, 1958, s. 27.

²¹ WILDE, O. *The Picture of Dorian Gray*. Moscow : Foreign Languages Publishing House, 1958, s. 28.

²² MURIQI, L. Homoerotic codes in *The Picture of Dorian Gray*. Lund University Publications [online].

²³ Pojem narcismus je odvozen od krásného mladíka z řeckých bájí jménem Narkissos.

Basil, který svými lichotkami jen přispíval k Dorianově sebelásce. „I find a strange pleasure in saying things to him that I know I shall be sorry for having said.“²⁴

Přestože jistá forma narcismu je charakteristická jak pro Doriana, tak pro Henryho, Dorian kvůli své sebelásce zašel mnohem dál. Henry je sice člověkem, který hlásá všemožné zvrácené teorie o nadřazeném postavení krásy a požitku, ale jeho život je vesměs spořádaný. Sice se rád obklopuje krásnými věcmi i lidmi a má velmi rád sám sebe, ale nikdy se nesníží k nuzným, kriminálním činům. To samé ovšem nelze říci o Dorianovi, který podle Henryho slov skutečně začal žít, a který v mnohém předčil Henryho zahleděnost do sebe a aroganci. Kvůli tomu, aby jeho neřestný život nebyl narušen, se dokonce neváhá uchýlit k vraždě přítele, a vůbec mu nezáleží na tom, že zničil mnoho lidských životů.

2.4.3 Dvojitý život

Dalším značně kontroverzním tématem v analyzovaném románu je dvojitý život hlavní postavy. Poté, co Dorian zjistí, že jeho hříchy nebudou vepsány v jeho tváři, ale pouze v tváři na obraze, vede hlavní hrdina dvojitý život. Na jedné straně žije jako typický gentleman své doby, zúčastní se různých večírků a jiných kulturních i společenských setkání. Na straně druhé Dorian tráví mnoho času ve špinavých podnicích na okraji Londýna, kde se podává opium. Dorian Gray je tedy typický dekadentní hrdina. To, že může žít dvojitý život, mu působí radost a nelituje ani vraždy přítele Basila. „He himself could not help wondering at the calm of his demeanour, and for a moment felt keenly the terrible pleasure of a double life.“²⁵

Přestože na Dorianově vzhledu není vidět jediný z mnoha hříchů, které spáchal, postupem času už není ve společnosti tak oblíben a okruh lidí, kteří ho stále uznávají, se zužuje. Všichni lidé, snad jen s výjimkou Lorda Henryho, kteří se s Dorianem více sblíží, jsou později zničeni. Mnoho žen je zneuctěných, bývalí

²⁴ WILDE, O. *The Picture of Dorian Gray*. Moscow : Foreign Languages Publishing House, 1958, s. 33.

²⁵ WILDE, O. *The Picture of Dorian Gray*. Moscow : Foreign Languages Publishing House, 1958, s. 211.

přátelé opouští zemi a někteří dokonce spáchají sebevraždu. O Dorianovi se začnou mezi lidmi povídat hrozné věci, které svědčí o tom, že jeho dvojitý život už by nemusel být pouze jeho tajemstvím. Lord Henry jim však vůbec nevěří a dokonce ani neuvěří tomu, když se před ním Dorian vyzná z vraždy Basila.

2.5 Morální stránka díla

Jak jsem již zmínila v jedné z předchozích kapitol, Wildeův román byl v době svého vydání označován za skandální a nemorální. Tehdejšími kritikům nejvíce vadil fakt, že autor nad hlavním hrdinou románu *The Picture of Dorian Gray* nevynáší žádné mravní soudy. Jeden z hlavních kritiků Wildova románu, ředitel listu *Scots Observer*, sice Wilde pochválil za styl a uměleckou stránku díla, ovšem nedokázal mu odpustit skutečnost, že autor nezaujal dostatečně kritický postoj k tak špatnému člověku, jakým byl Dorian Gray. Wilde napsal řediteli zmíněného listu několik dopisů, v nichž se snažil své postoje vysvětlit a obhájit. Podle něj umělec nechová žádné mravní sympatie, a pokud píše o něčem nemorálním, chce jen dosáhnout uměleckého účinku. Jiný dopis Wilde poslal jednomu ze svých příznivců, Arthurovi Conanu Doylovi. V něm se zmínil, že stále nedokáže pochopit, proč společnost pokládá jeho román za nemorální. Sám se sice snažil o to, aby měl příběh spíše uměleckou hodnotu, než tu morální. Podle jeho slov je ale morální stránka v knize stále až moc zřejmá.²⁶

Je tedy román *The Picture of Dorian Gray* morální či nikoli? Na tuto otázku zřejmě neexistuje jasná odpověď. Chování hlavní postavy Dorian Graye zcela jistě nemorální je. Dorian totiž dbá pouze o svou vlastní krásu a požitky. Po nocích se potlouká po opiových doupatech, ničí lidem životy a dokonce se stává vrahem. Morálka Lorda Henryho je také velmi pochybná. Žije sice spořádaným životem, ale teorie, které hlásá, jsou velice nemorální a nebezpečné. To kvůli Lordu Henrymu se z Doriana stal tak špatný člověk. A konečně, ani malíř Basil není vzor všech ctností, i

²⁶ SCHIFFER, D. Dandysmus, poslední záblesk heroismu. Praha: Karolinum, 2012, s. 128-130.

když ve většině případů se morálně chová. Problém je v tom, že na Dorianovi až příliš obdivuje jeho fyzickou krásu.

Morální stránka díla tedy spočívá v tom, že Dorian, přestože žil poměrně dlouhý neřestný život, nakonec umírá svou vlastní rukou. I malíř Basil je za to, jak moc obdivoval přítelovu krásu, potrestán. Přestože Basilův hřích nebyl tak závažný jako ty Dorianovi, stihl ho ten nejhorší trest. Otázkou zůstává, zda byl potrestán i Lord Henry. Jemu samotnému se totiž v průběhu děje nestalo nic špatného. Jeho trest tedy možná spočívá v tom, že ztratil dva drahé přátele a smrt obou byla v podstatě jeho vina, protože to on přivedl Doriana k tak hroznému způsobu života.

3. IRVINE WELSH

3.1 Irvine Welsh

„You can't just have stuff that is free and escapist, you have to have stuff that is confrontational as well. You need stuff that is mystical but you need the realism too.“

Irvine Welsh

Irvine Welsh je současný skotský spisovatel, který se narodil roku 1958 v Leithu, přístavní části skotského hlavního města Edinburghu.²⁷ Jeho matka pracovala jako servírka, otec pracoval v docích v Leithu a poté i jako prodavač koberců. Když byl Welsh ještě chlapec, rodina se přestěhovala na sídliště Muirhouse, které se na začátku osmdesátých let stalo nechvalně proslulým kvůli drogově závislým na heroinu a kvůli vysokému výskytu HIV. Sám spisovatel experimentoval s alkoholem a drogami ještě jako teenager.

Na konci 80. let se přestěhoval do Londýna, vystřídal mnoho různých zaměstnání a také se snažil uplatnit jako kytarista v několika punkových kapelách. Jeho mládí v Londýně bylo opravdu bouřlivé, byl několikrát zatčen, nezřízeně užíval drogy a nakonec se také oženil. Poté přišlo další stěhování, tentokrát do anglického města Croydon, kde se však Welsh necítil dobře. Není však zcela jisté, zda mládí tohoto spisovatele bylo přesně takové, jak ho sám autor vykresluje. Někteří lidé (včetně Welshových přátel) tvrdili, že Welsh si svůj životní příběh značně upravil.²⁸

²⁷ Podle některých zdrojů se Welsh narodil o 7 let dříve, tzn. v roce 1951.

²⁸ MCKAY, R. Would the real Irvine Welsh shoot up? *Theguardian* [online].

Na konci 80. let se Welsh vrátil do rodného Edinburghu, kde začal pracovat jako úředník městské rady na bytovém oddělení. Podařilo se mu také získat titul MBA na Heriot-Watt University. V této době začal psát svůj první a zároveň nejznámější román, *Trainspotting* (1993). Tento román, přeložený do třiceti jazyků, byl nebývale úspěšný. Krátce po vydání knihy byl příběh uveden také v divadelní podobě. Popularitu románu značně zvýšila i jeho filmová adaptace z roku 1996. Celý román je vlastně souborem povídek, popisujícím život několika obyvatel Edinburghu, kteří jsou závislí na heroinu, nebo mají s těmito lidmi co do činění. Román je často popisován jako „the voice of punk, grown up, grown wiser and grown eloquent“²⁹.

Po vydání knihy *Trainspotting* se ve skotské fikci změnilo mnohé. Objevila se nová generace skotských autorů a také vydavatelů. Na skotských univerzitách začaly vznikat programy tvůrčího psaní a byly zakládány i různé literární festivaly. Skotská literatura se znovu dostala do světového povědomí a určitou zásluhu na tom měl jistě i Irvine Welsh.³⁰

Mezi další Welshova díla patří například povídková sbírka *The Acid House* (1994), druhý autorův román *Marabou Stork Nightmares* (1995), na první Welshův román navazující romány *Glue* (2001) a především *Porno* (2002). V roce 2006 byla vydána kniha *The Bedroom Secrets of the Master Chefs*, často srovnávána s dílem Oscara Wilda *The Picture of Dorian Gray* a dílem Roberta Louise Stevensona *Strange Case of Dr Jekyll and Mr Hyde*. Irvine Welsh je literárně činný i v dnešní době. Kromě románové tvorby se věnuje také psaní scénářů a divadelních her. V současné době žije v Chicagu se svou druhou ženou Elizabeth.

Mezi Welshova oblíbená témata patří především užívání drog, fotbal a fotbalové výtržnictví, hudba a taneční kluby, třídní rozdíly a podobně. Autor se nevyhýbá ani tabuizovaným otázkám v oblasti sexuálního života či skrývání homosexuality. Hlavní hrdinové jsou lidé původem ze Skotska, a proto se ve Welshových dílech objevuje i

²⁹ Sunday Times.

³⁰ MORACE, R. The Edinburgh Companion to Irvine Welsh. *Scottish Literary Review*, 2011, sv. 3, č. 2, s. 256-258.

motiv hledání národní identity. Irvine Welsh většinou nepíše standardní angličtinou, nýbrž skotským dialektem. Pro jeho díla je také typické velmi časté používání vulgarismů.

3.2 Postmodernismus a skotská literatura

V jedné z předchozích kapitol jsem zmínila, že pokud bychom měli Oscara Wilda zařadit mezi tvůrce nějakého literárního hnutí, byl by to modernismus. Tvorba Irvina Welshe, který se narodil o více než sto let později, již bývá označována jako postmoderní. Welshovo dílo bylo také podstatně ovlivněno jeho skotským původem, a proto je vhodné zmínit v této kapitole i současnou skotskou literaturu a rovněž historické faktory, které ji ovlivnily.

3.2.1 Postmodernismus

Postmodernismus je myšlenkový směr, který se začal uplatňovat od druhé poloviny dvacátého století, a uplatňuje se dodnes. Samozřejmě se netýká pouze literatury, ale v podstatě všech druhů umění. Postmodernismus není snadné definovat, protože je to směr velice různorodý a jedním z jeho charakteristických rysů je právě oslava rozmanitosti, dále také oslava eklecticismu a parodie.³¹ Postmodernismus bývá rovněž často definován jako protipól literárního směru, který mu předcházal, tedy modernismu. Dalším ze základních pilířů postmodernismu je také pluralita názorů, a proto je zcela běžné, že za postmoderní se často označují i zcela protichůdné směry.

Při charakterizování tohoto literárního a obecně myšlenkového směru je třeba si uvědomit, jak velké změny se ve společnosti během druhé poloviny dvacátého století udály. Svět byl otřesen hrůzami druhé světové války a posléze také studenou

³¹ Eklecticismus, z řeckého *ek-lectos* (vybraný), je přístup, ve kterém člověk vybírá jen určité prvky z různých předloh, které se mu zdají nejlepší či nejvhodnější.

válkou. S rozvojem komunikačních technologií se začal svět zmenšovat a literatuře začala konkurovat televize. Je tedy přirozené, že na změny ve společnosti musela reagovat literatura a veškeré další umění.

V postmoderní literatuře vystupují zcela jiní hrdinové, než tomu bylo v předcházejících stoletích. Tito hrdinové, individualisté a samotáři, mají osud ve vlastních rukách. Nejsou však všemocní, protože se musí podřizovat nevyhnutelným silám vesmíru. Tento fakt reprezentuje jeden ze základních konfliktů postmodernismu. Jedním z nejběžnějších témat je problematika identity, ať už národní, sexuální, rasové a jiných.³²

Za jednu z kategorií postmoderní literatury je považován tzv. magický realismus, který se uplatňoval především v 80. letech minulého století pod vlivem děl jihoamerických autorů, především kolumbijského spisovatele Gabriela Garcíi Márqueze (1927-2014). Díla psaná v duchu magického realismu obsahují magické elementy, které však působí zcela normálně a přirozeně. Dalšími typickými rysy je například prolínání více časových rovin a popisování událostí z více než jednoho úhlu pohledu.

Mezi významné představitele postmoderní literatury patří například Samuel Beckett (1906-1989), irský autor a rovněž představitel absurdního dramatu. Pro absurdní drama je typická tragikomičnost, černý humor a neschopnost dorozumět se. Asi nejznámějším absurdním dramatem vůbec je Beckettovo dílo *Waiting for Godot* (1953). Mezi další významné postmoderní autory patří americký prozaik s ruskými kořeny Vladimir Nabokov (1899-1977), britský spisovatel John Fowles (1926-2005), italský spisovatel, filosof a estetik Umberto Eco (1932-2016), americký spisovatel John Irving (1942) nebo indicko-britský spisovatel Salman Rushdie (1947).

³² CARTER, R. a MCRAE, J. *The Routledge History of Literature in English : Britain and Ireland*. London : Routledge, 1997, s. 449-450.

3.2.2 Skotská literatura v minulosti a dnes

Přestože dnes je Skotsko součástí Velké Británie, zažilo i dlouhou samostatnou historii. Součástí Velké Británie se totiž stalo až na začátku osmnáctého století. Od této doby se ve Skotsku začaly projevovat snahy o osamostatnění země, které trvají dodnes. Skotská historie, boj o nezávislost, rozpory s Velkou Británií a hledání vlastní identity se přirozeně promítají i do skotské literatury. Důležité je také zmínit, že Skotsko bylo vždy jazykově pestré a nejednotné v důsledku mnohých vlivů, které se na jeho území uplatňovaly. V současné době jsou zde úředními jazyky angličtina, skotština a skotská gaelština.

Bylo by chybné domnívat se, že kvůli závislosti Skotska na Velké Británii, je skotská literatura pouhou součástí té britské. Skotská literatura má velmi dlouhou tradici a mnoho autorů skotského původu se stalo světově proslulými. Mezi nejznámější z nich patří Robert Burns (1759-1796), který je považován za národního skotského básníka. Dalším z významných autorů je Walter Scott (1771-1832), básník, prozaik a představitel romantismu. Světově proslulými se stali také romanopisec, básník a autor cestopisů Robert Louis Stevenson (1850-1894) a Arthur Conan Doyle (1859-1930), který se proslavil především svými detektivními příběhy o Sherlocku Holmesovi.

Pro skotskou literaturu první poloviny dvacátého století byly typické snahy o obrození skotštiny a tedy přerušení dominance angličtiny. Vedoucí postavou tohoto hnutí se stal skotský básník, esejista a novinář Hugh MacDiarmid (1892-1978).³³ Další oživení skotské literatury nastalo na konci dvacátého století a je spojováno především se jménem Irvina Welshe.

³³ Autor je zmiňován ve Welshově románu *The Bedroom Secrets of the Master Chefs*. Tohoto autora v románu čte hlavní hrdina Danny Skinner.

4. ANALÝZA KNIHY THE BEDROOM SECRETS OF THE MASTER CHEFS

V pořadí šestý román Irvina Welshe *The Bedroom Secrets of the Master Chefs*, byl vydán v roce 2006. Podobně jako v ostatních Welshových knihách, i zde se autor věnuje značně kontroverzním tématům a často používá velice vulgární jazyk. Přestože dílo bylo vydáno o více než století později než *The Picture of Dorian Gray*, tedy v mnohem liberálnějším období, po vydání díla se ozvalo mnoho kritických ohlasů souvisejících s Welshovými tématy a estetikou. „His work is increasingly being judged as some kind of distasteful marketing hoax rather than the authentic vernacular expression of an urgent subcultural or subnational agenda.”³⁴

Vzhledem k době napsání díla řadíme knihu k postmoderní literatuře. V knize je rovněž řešena problematika identity, což je jeden ze znaků postmodernismu. Hlavní hrdina nezná svého otce, ale touží ho poznat, protože věří, že díky němu bude schopen nalézt odpovědi na otázky, které se týkají jeho samého. V románu se rovněž objevuje téma hledání národní identity. Hlavní hrdinové jsou Skotové, přičemž v knize je vyjádřena nespokojenost s britskou nadvládou nad Skotskem a nemožností rozhodovat o své zemi. Ve Welshově díle rovněž nalezneme znaky magického realismu. Především je to kletba, kterou hlavní hrdina vyřkne, a která se nečekaně splní. Dalšími znaky je prolínání více časových rovin, například prostřednictvím vzpomínek matky hlavního hrdiny, a vyprávění příběhu z pohledu více postav.

³⁴ SCHOENE, B. *The Edinburgh Companion to Irvine Welsh*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2010, s. 17.

4.1 Základní linie zápletky

Hlavním hrdinou románu *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* je Danny Skinner, který pracuje jako referent ochrany veřejného zdraví v Edinburghu. Je to mladý a dobře vypadající muž, který má ovšem silnou zálibu v alkoholu (kvůli němu ztratí milovanou snoubenku), drogách a fotbalovém výtržnictví. Na druhou stranu je to inteligentní člověk, který ve volném čase čte Schopenhauera, Rimbauda a další autory. Mimo jiné čte také knihu edinburghského kuchaře Alana De Fretaise nazvanou *Postelová tajemství mistrů kuchařů*, přestože k samotnému autorovi pociťuje odpor. Fakt, který Dannyho nejvíce trápí, je ten, že nezná svého otce.

Další postavou je Brian Kibby, nový Dannyho kolega, který je snad ve všech ohledech Dannyho pravým opakem. Je to nesmělý introvert, milovník počítačových her, modelů vláček a horských výšlapů. Brian si prochází těžkým obdobím, protože jeho otec po vážné nemoci zemřel. Brianův největší problém je Danny, který ho od první chvíle nenávidí, i když sám netuší proč. Pravý problém ovšem nastává až ve chvíli, kdy Danny v opilosti vysloví přání, aby Brianovo tělo odnášelo všechny následky Dannyho závislosti, a jeho vlastní tělo aby zůstalo naprosto nepoškozeno. Přání se splní a Dannymu už strach o život nebrání v tom, aby si nezřízeně užíval.

Danny je díky tomuto „zázraku“ opojen vlastní mocí, ovšem tento stav netrvá věčně. Brian je kvůli Dannyho řádění na pokraji smrti a v tu chvíli si Danny uvědomí, že Briana potřebuje. Poté, co Brian prošel náročnou transplantací jater, Danny se ho snaží udržet naživu a žít o mnoho zdravěji. Po nějaké době si ale Brian uvědomí, co za jeho nemocí stojí, a sám propadá alkoholismu. Danny tuší, že to může znamenat konec pro oba. Poté, co se vrátí ze San Francisca, kde hledal svého otce, Danny se začne (k Brianově velké nevoli) scházet s jeho sestrou Caroline.

Jednoho večera Danny navštíví nově otevřenou restauraci Alana De Fretaise a je svědkem toho, že kuchař svedl Dannyho bývalou snoubenku Kay. V návalu zlosti se Danny pokusí oba zabít. Kuchař je na místě mrtvý, Kay se mu podařilo pouze těžce zranit.

Na konci příběhu Brianova sestra zjišťuje, že Danny je s největší pravděpodobností jejich bratr, protože Dannyho matka měla poměr s otcem Caroline a Briana. Danny se to dozvídá z SMS zprávy a za několik málo okamžiků Brianovou rukou umírá. Přestože před touto událostí byl Brian tlustý a staře vypadající a Danny vypadal stále stejně dobře a mladě, po Dannyho smrti na místě zůstala otlá mrtvola a z Briana se opět stal vysoký, štíhlý mladík.

4.2 Inspirace k napsání díla

Přestože Irvine Welsh v začátcích své literární kariéry tvrdil, že se při psaní neinspiroje jinými autory, v knize *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* je inspirace zjevná na první pohled. Již v jedné z předchozích kapitol jsem zmínila, že kniha bývá často srovnávána s dílem Oscara Wilda *The Picture of Dorian Gray* a dílem Roberta Louise Stevensona *Strange Case of Dr Jekyll and Mr Hyde*.

Jedním z inspiračních zdrojů byl jistě také legendární Faust, podobně, jako tomu bylo u Wildova románu (viz kapitola 2.2). Ani Danny Skinner však nemusel zaprodat svou duši ďáblu, stejně jako Dorianovi mu stačilo vyslovit přání. V případě Dannyho přání znělo, aby místo jeho vlastního těla chřadlo tělo Briana Kibbyho. Stejně jako Faust a Dorian Gray, i Danny Skinner touží po poznání a zajímá se o umění, hlavně o literaturu, hudbu a filmy.

Inspirace Wildovým románem je zjevná nejen kvůli tématu samotnému, ale také kvůli několika narážkám na autora, které se v knize objevují. Je zde například zmínka o tom, že Brianův otec měl rád *Obraz Dorian Graye* i *Podivný případ Dr. Jekylla a pana Hyda*. Welsh ve svém díle rovněž naráží na sexuální orientaci Wilda, když popisuje homosexuálního kuchaře, o němž se Danny domníval, že by mohl být jeho otec: „Tomlin’s your archetypal, self-consciously witty queen who’s OD’d on Oscar Wilde.“³⁵ Je zde také zmínka o tom, že Danny neustále toužil vidět Briana: „He was like an artist who couldn’t see the effect of his strokes on the canvas.“³⁶ Zmínky o

³⁵ WELSH, I. *The Bedroom Secrets of the Master Chefs*. London: Vintage, 2007, s. 289.

³⁶ WELSH, I. *The Bedroom Secrets of the Master Chefs*. London: Vintage, 2007, s. 239.

umělci, který nevidí výsledek svých tahů na plátně, se také pravděpodobně vztahují k dílu *The Picture of Dorian Gray*. Náhodou není jistě ani to, že křestní jména hlavních protagonistů Wildeova i Welshova románu začínají na písmeno D.

Motiv rozdvojené osobnosti, který se v díle *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* objevuje, také není v literatuře, zvláště v té skotské, ničím novým.

„The division of the self, and the resulting schism of personal morality, have frequently been upheld as characteristically Scottish – a literary representation of the nation’s long-divided political loyalties and experiences.”³⁷

Kromě knihy *Strange Case of Dr Jekyll and Mr Hyde* se tento motiv objevuje i v díle dalšího skotského autora Jamese Hogga (1770-1835) nazvaném *The Private Memoirs and Confessions of a Justified Sinner* (1824).

Stejně jako hlavní hrdinové Wildova i Stevensonova románu, i Danny Skinner touží po tom, aby si mohl neomezeně užívat života a nebyl při tom odhalen. Dorianu Grayovi k tomu slouží obraz, doktoru Jekyllovy jeho druhá podoba, pan Hyde, a Dannymu Skinnerovi Brian Kibby. Pokud bereme v potaz právě „obětní beránky“ v jednotlivých knihách, Welshovo dílo se vymyká, protože hlavní hrdina kvůli své touze po nekonečném užívání si prokleje jiného člověka.

4.3 Estetické koncepty v díle

V jedné z prvních kapitol své diplomové práce jsem se věnovala charakterizování estétského hnutí, jehož představitelem byl Oscar Wilde. V díle *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* nejsou vyjádřeny myšlenky estétského hnutí jako celku, ale některé dílčí myšlenky v knize vyslovené, se s estétským hnutím shodují.

Zmínky o umění jsou v celé knize poměrně časté, ať už jde o literaturu či hudbu. Není zde ale vyslovena základní myšlenka estetismu, tedy ta, že umění by nemělo

³⁷ SCHOENE, B. *The Edinburgh Companion to Irvine Welsh*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2010, s. 17.

sloužit politickým, společenským ani jiným zájmům, ale mělo by pouze přivodit radost a rozkoš. Je pravda, že v knize jsou zmíněni autoři jako Verlaine a Rimbaud, dekadentní spisovatelé, kteří nachází útěchu pouze v dokonalém umění. Mluví se zde ovšem také o skotském spisovateli MacDiarmidovi, který podporoval skotský nacionalismus, což přirozeně odporuje myšlenkám estetismu.

Krása však hraje v celé knize velmi podstatnou roli. Danny Skinner je navenek hezký a krása je také to, čeho si velice cení. Svého vzhledu umí náležitě využívat a rád se zaplétá s krásnými ženami. Rovněž si potrpí na luxusní oblečení i bytové doplňky.

4.4 Kontroverzní témata

4.4.1 Alkohol a drogy

Závislost na drogách a především na alkoholu je jedním z hlavních témat, od kterých se celý příběh odvíjí. Danny Skinner je alkoholik a kvůli své závislosti ztrácí svou milovanou snoubenku. Se svými přáteli podniká večírky, na kterých se opíjí do němoty a nezdráhá se ani užívání drog. Zároveň ale Danny tuší, že takový životní styl nevydrží dlouho, a právě proto přenesení následky svých závislostí na nepřítele Briana.

V knize je tedy ilustrováno to, k jakým závažným následkům může neuvážená konzumace alkoholu a drog dojít. Nejen, že Brianovo zdraví je kvůli Dannyho jízdám silně podlomeno, ale Dannyho nejlepší přítel, který vyznává podobný životní styl jako Danny, umírá.

4.4.2 Iracionální nenávisť

Dalším z témat, která určují běh celého příběhu, je právě iracionální nenávisť Dannyho vůči Brianovi. Když Danny poprvé Briana uvidí, lituje ho kvůli jeho neohrabanosti. Později, jak Briana více poznává, ho však začne silně nenávidět, i když mu Brian neprovedl nic zlého. Ani sám Danny netuší, proč v něm Brian vzbuzuje takové pocity.

„I can't explain the rage I have against him, the impulse to precipitate and savour his annihilation, and part of me is horribly ashamed of it: the pathetic nature of it all, the raw, searing illicit pleasure this hatred of him gives me.”³⁸

Dannyho nenávisť k Brianovi se neustále stupňuje, až se toho sám Danny děsí. To mu však nebrání v tom, aby při každé vhodné příležitosti svého nenáviděného kolegu nezesměšnil. Je pravda, že chvílemi Danny Briana upřímně lituje, například když se dozví, že jeho kolega ztratil otce. Přesto je ale Danny šťastím bez sebe, když zjistí, že jeho kletba se skutečně naplnila a působí mu nesmírnou radost vidět Briana, jak místo něj trpí.

I po této události se však najdou chvíle, kdy Danny pociťuje k Brianovi upřímnou lítost, a kdy si uvědomuje, jak moc Brianovi ublížil. Danny si postupem času také uvědomuje, co ho na Brianovi tak odpuzuje: „... that I hate him because he brings out the bully in me, brings out a side of me that disgusts and repulses me.”³⁹ Danny si je nakonec také dobře vědom toho, že Brianovi ublížil mnohem více, než jen co se fyzické stránky týče. Rozbil totiž jeho duši.

Přestože na konci příběhu Danny Briana spíše lituje, než nenávidí, zaplatí za svou nenávisť životem. Úplně zničen je pravděpodobně také Brianův život, protože kvůli Dannyho chování se zcela změnil a nakonec se z něj stal vrah.

³⁸ WELSH, I. *The Bedroom Secrets of the Master Chefs*. London: Vintage, 2007, s. 78.

³⁹ WELSH, I. *The Bedroom Secrets of the Master Chefs*. London: Vintage, 2007, s. 361.

4.4.3 Narcismus

Dalším kontroverzním tématem je narcismus, který výstižně charakterizuje osobnost Dannyho Skinnera. Hlavní hrdina je totiž velmi samolibý, sobecký, netaktní vůči druhým a zahleděný do sebe. Nebere ohledy na svou snoubenku, která ho kvůli tomu také nakonec opustí. Přestože Danny Kay podle svých slov miluje, málem ji úmyslně zabije a důsledky svého činu si uvědomí až poté.

Dannyho neuvěřitelná sobeckost se projevuje také v tom, že důsledky svého alkoholismu klidně „přenechá“ nevinnému člověku. Je rovněž velmi manipulativní a sebevědomý, protože dokáže přesvědčit Brianovu matku, že má Briana ve velké oblibě, a že má o něj upřímnou starost. Také se rád obklopuje krásnými věcmi i krásnými ženami.

Zpočátku si Danny sice nedokáže odpírat potíže, ale to se změní ve chvíli, kdy Brian vážně onemocní a Danny se ho snaží udržet na živu. Proto si začne odpírat alkohol a drogy. Otázkou však zůstává, zda je to spíše z jeho vlastního zájmu, nebo zda Danny Briana skutečně lituje. V knize jsou totiž jednak zmínky o tom, že Danny Briana potřebuje, a jednak také zmínky o tom, že Brian si podle Dannyho nezaslouží zemřít.

4.4.4 Dvojitý život

Dvojitý život je pro hlavní postavu Dannyho Skinnera, alespoň zpočátku, něco jako požehnání. Předtím, než se mu podařilo proklít nenáviděného kolegu Briana, musel totiž snášet neustálé kocoviny a jiné bolesti na těle. Poté, co za něj Brian začal odnášet všechny bolesti a důsledky konzumace alkoholu, žije Danny dvojitým životem. Večer si většinou užívá bez jakýchkoli omezení a ráno přichází svěží do práce, což se nedá říct o Brianovi. Nikdo nemá o tom, co Danny provedl, nejmenší potuchy. Někteří lidé, například Brianova matka, si dokonce myslí, že Danny je skvělý člověk.

Matka Briana vůbec nedokáže pochopit, proč Brian cítí vůči svému kolegovi takový odpor, a hledá chybu u svého syna.

Zpočátku si tedy Danny svůj triumf opravdu užívá, cítí se téměř všemocný a přemýšlí nad tím, jakými všemi možnostmi může svou „nesmrtelnost“ využít. Alkoholu i drog si tedy užívá čím dál tím víc a těší ho pohled na zbědovaného Briana. Po dovolené se nemůže dočkat, až uvidí Briana, tedy to, čemu jeho tělo uniklo, na vlastní oči.

„I'm going to visit my old buddy Brian Kibby! It's been over two weeks. The Balearic holiday was excellent, aye, but the consequences of it on Kibby's health have eluded me. Knowing what you gained was delicious, but seeing what you escaped was utterly delectable.“⁴⁰

S postupem času se však musí Danny ve svém divokém životním stylu značně omezovat, protože se snaží udržet Briana na živu, a obává se, že jeho dvojitý život je ohrožen. Dále si Danny začne uvědomovat, že kletba, kterou na Briana uvalil, není zdaleka tak skvělá, jak se zdálo na samotném počátku.

„Now I have to fight by his side. I have to be with him. That's the cruellest curse of all, what they never tell you about having such a nemesis, how inextricably bound up with them you become. How you eventually have to take on responsibility for them.“⁴¹

Danny si při vyřknutí kletby přál být naprosto svobodný, svobodně si užívat života a navíc potrestat svého nepřítele, ale kletba mu paradoxně přinesla tu největší nesvobodu, protože ho nerozlučně svázala s Brianem. Proto se Danny rozhodne odjet do Ameriky a najít svého otce. Ani zde však nepřestává na Briana myslet a nakonec se stejně vrací zpět do Edinburghu.

Poté, co Brian zjistí, co vlastně stojí za jeho nemocí, začne se Dannyho svět bortit jako domeček z karet. Brian totiž začne nezřízeně pít a tím vrací Dannymu jeho předchozí údery. Danny v tu chvíli tuší, že prozrazení jeho tajemství může

⁴⁰ WELSH, I. *The Bedroom Secrets of the Master Chefs*. London: Vintage, 2007, s. 246.

⁴¹ WELSH, I. *The Bedroom Secrets of the Master Chefs*. London: Vintage, 2007, s. 260.

znamenat konec pro ně oba. Zajímavé také je, že ve chvíli, kdy se z Briana stane opilec, přestane ho Danny nenávidět a ani nemá zájem na tom mu dál ubližovat. I tak ale za své činy nakonec zaplatí životem.

4.5 Morální stránka díla

Co se týče morální stránky díla, je kniha *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* poměrně rozporuplná. Proti sobě totiž stojí dvě hlavní postavy, jejichž morální zásady jsou, alespoň zpočátku, úplně odlišné.

Brian Kibby je mladý muž, abstinent, který miluje svou rodinu, věří v Boha, je velmi nesmělý a chová se velice slušně. Danny Skinner je jeho pravým opakem. Je velice pohledný, umí to s ženami, je to alkoholik, který se nebrání ani užívání drog. Briana z duše nenávidí a toho, že mu zničil celý život a málem ho zabil, lituje jen velice málo a až na konci příběhu.

Postupem času se ale Brianova osobnost pod vlivem Dannyho zcela změní. Když Brian zjistí, že Danny může za jeho zdravotní obtíže, začíná také nezřízeně pít a tím se z něj stává zcela jiný člověk. Paradoxní je, že ve chvíli, kdy Brian přestane důsledně dodržovat své morální zásady, v Dannyem to odkryje lepší stránku jeho osobnosti. Uvědomí si, že Briana přestal nenávidět a ani mu nechce ublížit. Přesto je pro Dannyho příliš pozdě a za své činy zaplatí.

Dannyho vliv na Briana byl totiž tak negativní, že ze slušného člověka udělal vraha. Danny je tedy za všechny ty špatné věci, kterých se dopustil, potrestán smrtí. Přestože Brian přežil a po smrti svého nepřítele dokonce i znovu vypadal stejně jako před uřknutím, jeho život je nenávratně změněn. Zavraždil totiž svého nevlastního bratra a s tímto pocitem bude muset žít.

Otázkou však zůstává, zda Brian nebyl potrestán až příliš tvrdě. K vraždě ho totiž dohnal sám Danny, který ho nejprve málem zabil a poté si zahrával s jeho sestrou, o kterou měl Brian velký strach. Trest pro Briana je kvůli určité skutečnosti o to horší. Když se Danny těsně před smrtí z SMS zprávy od Caroline dozví, že ona a Brian jsou

jeho nevlastní sourozenci, výraz v jeho tváři se zcela změní. To Brianovými city velmi pohne a způsobí to, že najednou už vůbec nemá chuť Dannymu ublížit, ale rozjeté nákladní auto už není možné ubrzdit, a tak Danny umírá.

5. KOMPARACE DÍLA THE PICTURE OF DORIAN GRAY A DÍLA THE BEDROOM SECRETS OF THE MASTER CHEFS

V této práci bylo již několikrát uvedeno, že román *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* byl do značné míry inspirován románem *The Picture of Dorian Gray*. Obě díla tedy přirozeně spojuje mnoho shodných znaků a motivů. Protože ale vydání těchto knih dělí více než století, je naprosto přirozené, že se díla budou v určitých aspektech i velmi lišit. Cílem této kapitoly je tedy porovnat obě díla a zdůraznit rysy, ve kterých se knihy shodují i liší.

5.1 Autobiografické rysy

Prvním ze společných znaků obou děl je to, že porovnávaná díla jsou do jisté míry autobiografická. Co se týče Wildova románu *The Picture of Dorian Gray*, dá se říci, že všechny tři hlavní postavy v určitých chvílích mluví Wildovým hlasem. Tuto myšlenku potvrzuje jeden z jeho citátů: “Basil Hallward is what I think I am: Lord Henry what the world thinks me: Dorian what I would like to be — in other ages, perhaps.” Sám autor tedy považoval osobnost malíře Basila za sobě nejpodobnější. Jak víme, Oscar Wilde byl homosexuál a to samé můžeme usuzovat o Basilovi.

V uvedeném citátu dále Wilde naráží na skutečnost, že svět ho vidí jako Lorda Henryho. Tato postava hlásá všemožné zvrácené teorie o nadřazenosti krásy a další dekadentní myšlenky, a proto je Lord Henry vnímán jako negativní postava. Po vydání svého románu se i sám autor setkal s velmi negativním přijetím společnosti. Lorda Henryho i Dorian Graye také můžeme vnímat jako postavy, které vyznávali výše jmenovaný životní styl zvaný dandismus, stejně jako jejich stvořitel. Všechny je totiž spojoval pocit vlastní výjimečnosti, touha vynikat nad společností a také zájem o svůj fyzický vzhled.

V poslední části citátu Oscar Wilde zmiňuje, že jednou, v nějaké jiné době, by chtěl být Dorianem Grayem. Zde autor podle mého názoru naráží na skutečnost, že Dorian je tím, kdo žije v naprostém souladu s myšlenkami estetismu a dekadentního hnutí. Přestože Wilde tyto myšlenky také vyznával a do jisté míry podle nich i žil, Dorianovi se v tomto ohledu ani zdaleka nevyrovnal.

Také román Irvina Welshe *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* v sobě nese určité autobiografické znaky, i když se zde nevyskytují v takové míře, jako ve Wildově románu. Hlavní hrdina Welshovi knihy žije v Edinburghu, konkrétně v části Leith, kde se narodil i autor. Irvine Welsh a Danny Skinner sdíleli také zálibu v divokém životním stylu, alkoholu a drogách. Oba dva spojovalo také podobné, úřednické zaměstnání. Zatímco Welsh pracoval jako úředník městské rady na bytovém oddělení, Danny působil jako referent ochrany veřejného zdraví. V knize se také odráží autorova záliba v punkové hudbě. Jako mladík se totiž snažil uplatnit v několika punkových kapelách. Zmínky o tomto hudebním žánru jsou tedy v celém románu velmi časté.

5.2 Forma vyprávění příběhu

Způsob vyprávění děje je u obou analyzovaných knih poměrně odlišný. Oscar Wilde svůj příběh vypráví ve třetí osobě, jinak řečeno v er-formě. Celá kniha je tedy líčena z pohledu vypravěče, který nijak nezasahuje do děje. Příběh tedy nevypráví sám Dorian Gray, přesto ale vypravěč podrobně popisuje jeho myšlenkové pochody a hlavně na něj zaměřuje svou pozornost.

Román Irvina Welshe je z tohoto pohledu mnohem komplexnější. Dílo je charakteristické kombinováním er-formy a ich-formy, přičemž ich-forma je způsob vyprávění příběhu v první osobě. Dalším zajímavým prvkem líčení děje knihy je fakt, že se v průběhu celého příběhu střídají postavy, na které je soustředěna pozornost. Určitou část textu jsou tedy všechny události popisovány z pohledu Dannyho, další události zase tak, jak je vnímal a prožíval Brian, a v menší míře jsou tímto způsobem

zapojeny i vedlejší postavy, například matky obou hlavních postav. Některé kapitoly v knize *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* jsou vyprávěny retrospektivně, to znamená, že se příběh v určitých okamžicích vrací zpět do minulosti.

5.3 Prostředí a atmosféra

Prostředí, ve kterém se oba srovnávané příběhy odehrávají, se v mnoha ohledech liší, což je zcela pochopitelné, zvážíme-li roky vydání obou knih. Shodným rysem je ale to, že převážná část obou příběhů se odehrává v městském prostředí. Dorian Gray totiž žije v Londýně a Danny Skinner v Edinburghu. Obě knihy nám rovněž poskytují popis prostředí, ve kterém se hlavní hrdinové oddávají požitkům. V případě Doriana to jsou špinavé opiové podniky na okraji Londýna, u Dannyho to zase bývají obyčejné hospody. Z toho je patrné, jak se situace ohledně návykových látek za oněch více než sto let změnila. Pokud si chtěl Dorian dopřát svou dávku opia, musel se dostat až do temných zákoutí Londýna. Danny si mohl stejné potěšení dopřát v podstatě kdekoli. Oba hrdinové také tráví dost času na večírcích, které se od sebe ale velmi liší. Když Dorian vyrazí na večírek, jedná se o kultivované setkání lidí z vyšší společnosti. Dannyho večírky se odehrávají opět v hospodách a barech.

Rovněž prostředí, ve kterém hlavní hrdinové bydlí, vykazuje společné rysy. Dorian i Danny si totiž potrpí na luxusní bydlení, nábytek a různé doplňky. Rozdíl je ale v tom, že značná část knihy *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* se odehrává na pracovišti. U Doriana tomu tak není. Je totiž finančně zajištěn a pracovat tedy nemusí.

Atmosféra obou děl je dosti podobná v tom smyslu, že běh analyzovaných příběhů určuje něco nadpřirozeného. To, že na Dannyem ani na Dorianovi nejsou znát následky jejich neřestného života, je totiž důsledkem toho, že oba vyslovili přání, které se překvapivě vyplnilo. Příběhy se tedy odehrávají v magické, tajuplné atmosféře. Oné tajuplnosti přispívá také skutečnost, že Dorian i Danny mají

tajemství, která si přísně střeží. Nejen, že o svých tajnostech nikomu neříkají, Dorian navíc ve snaze ochránit tajemství svého stále mladistvého vzhledu ukrývá svůj obraz před zraky okolí. Dannyho „obrazem“ je na druhé straně jiný člověk, a proto je všem na očích. Tato skutečnost ale Dannymu ani v nejmenším nevadí, protože ho vůbec nenapadne, že by mohlo být jeho tajemství vyzrazeno. Atmosféra příběhů je také v určitých částech děsivá, zvláště ve chvílích, kdy se oba hlavní protagonisté dopouští vraždy.

Na atmosféru knih má velký vliv také jazyk a styl, kterým autoři svůj příběh popisují. Wilde ve svém románu používá především spisovný jazyk a často také dlouhá, květnatá souvětí. Typické je i používání francouzských výrazů. Přestože se Dorian dopouští množství nemorálních skutků, ve většině případů jsou pouze naznačeny, bez podrobnějšího popisování detailů. Celé dílo tedy, co se jazyka a stylu týče, působí kultivovaným dojmem. Welshův román se v tomto ohledu velmi liší. Jeho kniha je totiž z velké části psaná nespisovným jazykem plným vulgarismů a události v knize jsou často popisovány do nejmenších detailů.

5.4 Důležitá témata

5.4.1 Věčné mládí

Jedním z podstatných témat, která spojují obě analyzované knihy, je touha hlavních hrdinů po věčném mládí. Přestože Dannyho Skinnera i Dorianu Graye tato myšlenka spojuje, oba chtějí být nesmrtelní z jiného důvodu. Dorian si nejvíc na světě cení své vlastní krásy a za žádnou cenu o ni nechce přijít. V této myšlence ho jen utvrzuje pohled na svůj obraz a představa, jak by jednou mohl vypadat, nebýt právě obrazu. Přestože Danny je na svůj vzhled také náležitě hrdý, věčné mládí je pro něj spíše nástrojem k tomu, aby si mohl neomezeně užívat. Před tím, než prokleje Briana, si totiž uvědomuje, že jeho tělo nebude schopno snášet přívaly alkoholu a drog věčně, a že se tedy pravděpodobně nedožije vysokého věku. Dorian

si sice užívá podobných potěšení jako Danny, ale více než na zdraví mu tedy záleží na fyzické kráse.

5.4.2 Důležitost vzhledu člověka

Ve Wildově i Welshově románu se setkáváme se zajímavou myšlenkou, totiž že fyzická krása i krása duše spolu velmi úzce souvisí. Než se vyplní Dorianova i Dannyho kletba, oba jsou to na pohled krásní mladí muži a i jejich duše jsou nezkažené. Přestože Danny už v této době trpí závislostí na alkoholu, nedopustil se zatím žádného těžkého hříchu. Poté, co oba hrdinové začnou žít příšerné amorální životy, jim fyzická krása sice zůstane, ale jejich duše jsou v rozkladu, jak je vidět na Dorianově obraze i vzhledu Briana Kibbyho. Kdyby tedy Dorian neměl obraz a Danny Briana, oba by s postupem času vypadali stále hůř, protože se stali špatnými lidmi. Mezi oběma hrdiny ale existuje v tomto ohledu určitý rozdíl. Do Dorianova obrazu se zapisují především hříchy a čas, u Briana jsou zdůrazněny hlavně důsledky užívání návykových látek, i když souvislost jeho vzhledu a Dannyho chátrající duše je také zmíněna.

Myšlenka, že krásný člověk je automaticky dobrý člověk, je silně naznačena v díle *The Picture of Dorian Gray*. Příkladem může být fakt, že malíř Basil nechce uvěřit všem strašným věcem, které se o Dorianovi povídají, protože přece vypadá tak krásně a nevinně. Je přesvědčen, že hřích zanechává stopy nejen na lidské duši, ale i na fyzické kráse.

„Mind you, I don't believe these rumours at all. At least, I can't believe them when I see you. Sin is a thing that writes itself across a man's face. It cannot be concealed. People talk sometimes of secret vices. There are no such things. If a wretched man has a vice, it shows itself in the lines of his mouth, the droop of his eyelids, the moulding of his hands even. ... But you, Dorian, with your pure, bright, innocent

face, and your marvellous untroubled youth – I can't believe anything against you."⁴²

Skutečnost, že krása duše a těla jdou ruku v ruce je ale v díle *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* i částečně popřena. Brian Kibby je totiž nepochybně dobrý člověk, ale postrádá fyzickou krásu, kterou oplývá Danny Skinner. Ten je sice na začátku knihy ještě nezkažený a žije relativně slušným životem, ale rozhodně není tak zásadový jako Brian.

5.4.3 Homosexualita

Homosexualita je téma, které hraje v obou analyzovaných dílech významnou roli. Názor a pohled společnosti na lásku k jedinci stejného pohlaví se ale přirozeně na konci 19. a na začátku 21. století značně liší. Po dlouhá staletí se k homosexualitě přistupovalo jako k nemoci a ještě v polovině 20. století byla považována za jednu z duševních poruch nebo dokonce za sexuální deviaci. V poslední třetině 20. století, se s rozvojem sexuologie a oslabujícím vlivem křesťanství začínají projevovat tendence bojující za práva homosexuálů.

Již v jedné z předchozích kapitol věnované osobnosti Oscara Wilda jsem zmínila, že ač byl spisovatel ženatý a vychovával dva syny, začal se několik let po svatbě intimně stýkat s Alfredem Douglasem. Než došlo k provalení tohoto skandálu, byl Oscar Wilde celebritou číslo jedna. Viktoriánská společnost však byla zjištěním této skutečnosti natolik pobouřena, že Wildův život už nikdy nebyl takový, jako dřív.

„The scandal made his name unspeakable and works unsalable. Only after decades did it become possible to mention him. His trials made homosexuality even more invisible than it had been before.“⁴³

⁴² WILDE, O. *The Picture of Dorian Gray*. Moscow : Foreign Languages Publishing House, 1958, s. 183-184.

⁴³ ELFENBEIN, A. On the Trials of Oscar Wilde: Myths and Realities. *Branch* [online].

Z výše uvedeného citátu je tedy patrné, že pro puritánskou britskou společnost konce 19. století byla homosexualita naprosto nepřijatelná a byla zkrátka tématem, o kterém se veřejně nemluví. V tomto období byl totiž rozšířen názor, že pokud se o homosexualitě nebude mluvit, tento „problém“ poté sám odezní.

Proč ale byla homosexualita takovým způsobem zavrhována? Hlavním důvodem bylo to, že společnost v tomto období kladla velký důraz na rodinu a úkolem správného muže bylo samozřejmě rodinu založit a umět se o ni postarat. Homosexualita ale toto tradiční schéma narušovala.⁴⁴ Zajímavý je fakt, že Oscar Wilde by jistě sám sebe neoznačil jako homosexuála, protože tento pojem byl poprvé v písemném projevu použit až několik let po jeho smrti. Spisovatel tedy nebyl odsouzen za „homosexualitu“, nýbrž za „sodomii“.⁴⁵

V této práci bylo rovněž několikrát zmíněno, že román *The Picture of Dorian Gray* byl v době vydání přijat velice negativně, přičemž hlavním důvodem byly právě náznaky homosexuální orientace hlavních postav. Přestože tedy v knize nenajdeme žádnou přímou zmínku o homosexualitě, už samotné náznaky takového chování stačily k tomu, aby byla kniha většinou tehdejší společnosti zavrhnuta, a s ní i její autor.

V knize *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* se neobjevují pouze náznaky homosexuálního chování, jako je tomu u Wildova románu. To svědčí mimo jiné o tom, jak se změnil pohled společnosti na tuto problematiku. Homosexualita tedy již na počátku 21. století nepatří mezi tabuizovaná témata a autoři o ní mohou svobodně psát.

Ve Welshově románu se objevuje několik homosexuálů, ale nejdůležitější úlohu hraje Greg Tomlin, o kterém se Danny určitou dobu domnívá, že by mohl být jeho otcem. Přestože se příběh odehrává v době, která je k homosexualitě mnohem přívětivější než předcházející období, objevuje se zde zmínka o tom, že Edinburgh

⁴⁴ WILKINSON, B. Homosexuality in the Victorian Era. *Gross Indecency: The Three Trials of Oscar Wilde* [online].

⁴⁵ NEWSON, L. Why There Were No Homosexuals in Victorian England (or Iran for that matter). *The evolution institute* [online].

není pro lidi s touto orientací ideálním místem. I když se tedy změnilo mnohé a homosexualita už není trestná a není ani považována za nemoc, stále se najdou lidé, kteří ji netolerují.

5.5 Charakteristika hlavních postav

5.5.1 Vzhled hrdinů

Při charakterizování hlavních hrdinů analyzovaných knih se v první řadě zaměříme na jejich fyzický vzhled. Jak Doriana Graye, tak Dannyho Skinnera totiž spojuje jejich krása, která je však v mnohem větší míře zdůrazňována u prvního jmenovaného hrdiny. Obě postavy také můžeme považovat za představitele dandismu (viz kapitola 1.2.2). Oba se velmi zajímají o svůj vzhled, o oblečení, které nosí a rovněž je spojuje pocit vlastní výjimečnosti.

Dorian Gray je tedy neobyčejně sličný mladík, který si svou krásu uvědomí až díky lichotkám a teoriím Lorda Henryho, který svého přítele popisuje takto: „Yes, he was certainly wonderfully handsome, with his finely-curved scarlet lips, his frank blue eyes, his crisp gold hair.“⁴⁶ Dorianova krása je dokonce taková, že se o ní mluví široko daleko. Důležité je také to, že Dorian se svou krásnou tváří vypadá skutečně nevinně.

Danny Skinner je sice také pohledný muž, ale jeho krása není tak oslnivá, jako ta Dorianova. Jeho vzhled je na začátku knihy popisován takto:

„At just over six foot two Danny Skinner often seemed larger: his presence augmented by penetrating dark brown eyes and the black caterpillar brows that sat thickly above them. His wavy raven hair was combed in a side parting which gave him a raffish, almost arrogant bearing; this enhanced by his angular face and a twist to his

⁴⁶ WILDE, O. *The Picture of Dorian Gray*. Moscow : Foreign Languages Publishing House, 1958, s. 37.

thin-lipped mouth suggesting levity, even when he was at his most sombre."⁴⁷

Doriana i Dannyho tedy na první pohled spojuje fyzická krása, přestože jejich vzhled je dosti odlišný. Dorian je totiž popisován jako mladík se zlatými vlasy a zářivě modrými očima, kdežto Danny má tmavé oči i vlasy. Velký rozdíl je také v tom, jak hrdinové působí na své okolí na první pohled. Zatímco Dorian představuje díky svému vzhledu a zpočátku i chování vzor nevinnosti, Danny působí dosti drzým a lehkomyšlným dojmem. Rovněž si je už od začátku příběhu své vlastní krásy vědom, na rozdíl od Doriana.

5.5.2 Rodinné poměry hrdinů

Faktorem, který ve velké míře ovlivňuje vývoj každého člověka, je rodinné prostředí, ve kterém vyrůstá. Nejinak je tomu i u obou hlavních hrdinů analyzovaných románů. Obě hlavní postavy v tomto ohledu spojuje především to, že nevyrostaly v úplné rodině.

O Dorianově minulosti není v knize mnoho informací. Přesto ale víme, že jeho matka byla velmi krásná a vznešená žena, která se zamilovala do chudého vojáka a s ním i utekla. Dorianův otec ale krátce po svatbě padl a nedlouho poté zemřela i jeho matka. Chlapec tedy vyrůstal bez obou rodičů i sourozenců. V románu se objevuje spekulace, že Dorianův dědeček nechal svého zetě zavraždit, protože nesouhlasil se sňatkem své dcery. Minulost hlavního hrdiny Wildova románu je tedy poznamenána tragickými událostmi.

Co se týče Dannyho Skinnera, postupně se o jeho rodině dozvídáme více a více informací. Danny vyrůstal pouze s matkou, která ho však velmi milovala. Přesto ale Dannymu scházel otec a silně ho ovlivnila skutečnost, že neznal ani jeho identitu. Jeho matka mu o otci odmítala sdělit jakékoli informace, což se stalo příčinou mnoha sporů mezi ní a Dannyem. To, že Danny otce nepoznal, ho stále trápilo i v jeho dospělosti. Zároveň vůbec neměl tušení, že má dva nevlastní sourozence. Otec

⁴⁷ WELSH, I. *The Bedroom Secrets of the Master Chefs*. London: Vintage, 2007, s. 9.

Briana a Caroline, Keith Kibby, byl totiž i Dannyho otcem. Danny často uvažoval nad tím, jaký byl jeho otec a zda po něm nepodědil své sklony k alkoholismu. Tato úvaha se ukázala býti docela na místě, protože později se dozvídáme, že Keith Kibby zemřel na následky alkoholismu. Přestože ho jeho rodina i okolí znalo jako slušného a spořádaného člověka, jeho mládí bylo velmi divoké, plné alkoholu a drog.

5.5.3 Hrdinové před proměnou

Jedním ze shodných rysů spojující obě srovnávaná díla je fakt, že hlavní postavy se v průběhu děje vyvíjí a jejich osobnosti se tedy do značné míry mění. K této změně u hrdinů dochází poté, co se neočekávaně splní jejich přání.

Nejprve se zaměříme na Doriana Graye. Před tím, než se pro něj stala vlastní krása a požitek největší prioritou, byl podle zmínek v knize slušným a nezkaženým člověkem. Lord Henry zmiňuje, že jeho teta se seznámila s mladíkem, Dorianem Grayem, který má báječnou povahu a bude jí pomáhat v chudinských čtvrtích. Rovněž Basil o Dorianovi mluví jako o muži s krásnou a nezkaženou povahou. Na první pohled by se tedy mohlo zdát, že Dorianova duše byla naprosto čistá a nesobecká. To ale, vzhledem k dalšímu popisu chování Doriana, nebude zcela pravda. Basil totiž o Dorianovi mluví rovněž takto:

„As a rule, he is charming to me, and we sit in the studio and talk of a thousand things. Now and then, however, he is horribly thoughtless, and seems to take a great delight in giving me pain. Then I feel, Harry, that I have given away my whole soul to someone who treats it as if it were a flower to put in his coat, a bit of decoration to charm his vanity, an ornament for a summer's day.”⁴⁸

Z výše uvedeného je tedy poměrně nejednoznačné, do jaké míry byl Dorian skutečně dobrým člověkem, když úmyslně působil svému příteli bolest. Jednou z možností je, že mladík byl původně skutečně nezkažený a až lichotky Basila v něm

⁴⁸ WILDE, O. *The Picture of Dorian Gray*. Moscow : Foreign Languages Publishing House, 1958, s. 33.

probudily ono ošklivé a sobecké chování. Avšak až vlivem Lorda Henryho došlo k nejmýraznější proměně Dorianovi duše.

Rovněž o Dannyem Skinnerovi nelze s naprostou určitostí říci, jestli byl před záhadným splněním jeho přání dobrým člověkem. Než poznal Briana Kibbyho, jeho život byl jistě morálnější, ale zároveň nikdy nebyl člověkem, který by šel dobrovolně pomáhat do chudinské čtvrti. Vždy se zajímal o svůj vzhled, dopřával si všechny možné požitky a myslel převážně na sebe. Také se rád zúčastnil fotbalových výtržností a úmyslně vyprovokovával rvačky, což určitě vypovídá mnohé o jeho charakteru.

Pokud bychom tedy měli srovnat Dorianovu a Dannyho osobnost před vyplněním jejich přání, jeví se mi jako lepší člověk Dorian. Před tím, než poznal Basila a Henryho, byl totiž s největší pravděpodobností skutečně dobrým člověkem. To samé se ale nedá říci o Dannyem, když zvážíme jeho priority a způsob života. Jedním z důvodů, proč vnímám Doriana jako lepšího člověka, je také skutečnost, že Dorian se změnil vlivem působení dalších osob, kdežto Dannyho změnila jeho vlastní nenávisť k Brianovi. Brian na něj sice nevědomě působil, ale rozhodně se úmyslně nepokoušel Dannyho přivést k zcestnému způsobu života, jako to udělal Dorianovi Lord Henry.

5.5.4 Vlivy působící na proměnu hrdinů

Jak jsem již naznačila výše, osobnosti hlavních hrdinů se v průběhu děje vyvíjí a k nejmýraznějším změnám u nich dochází především poté, co se splní jejich přání či kletby. Na formování osobnosti Doriana i Dannyho ale působí různé vlivy, které je k jejich přáním, ale i změně způsobu života a pohledu na svět, dovedly. Jsou to jednak další postavy v knize a jednak také kontroverzní knihy, které hlavní hrdinové čtou.

5.5.4.1 Další postavy

Dorian Gray a Danny Skinner mají přirozeně mnoho společného a spojuje je i skutečnost, že jejich život se zásadně změní vlivem dalších postav v obou románech. Důležité je ale zdůraznit, že působení těchto postav je v obou případech zcela rozdílné.

Prvním negativním vlivem, který působí na Dorianovu nezkaženou duši, jsou lichotky malíře Basila. Tento Basilův vliv by sám o sobě nebyl tak škodlivý, ale malíř správně tuší, že pokud by se Dorian začal přátelit s Lordem Henrym a byl vystaven jeho amorálním teoriím, znamenalo by to jeho konec.

Doriana tedy na špatnou cestu svedou myšlenky Lorda Henryho, přičemž chování této postavy není vůbec jednoznačné. To výstižně popisuje Basil: „You are an extraordinary fellow. You never say a moral thing, and you never do a wrong thing. Your cynicism is simply a pose.”⁴⁹ Přestože tedy Lord Henry nikdy neučiní nic špatného, nabádá své přátele k pravému opaku. Když se ho Dorian zeptá, zda je jeho vliv tak špatný, jak naznačuje Basil, Henry mu vysvětlí, že jiný než nemorální vliv ani neexistuje. Pokud totiž člověka nějakým způsobem ovlivníme, podle Lorda Henryho do něj vložíme část vlastní duše. Lord Henry zastává myšlenku, že člověk by si měl nejvíce cenit svého mládí a krásy a uspokojovat všechny své touhy. Zajímavé je, že tyto názory nemají sebemenší vliv na Basila, ale Dorian těmto myšlenkám velmi rychle uvěří a záhy podle nich začne i žít. Přestože před tím, než se začal s Henrym přátelit, byl dobrým člověkem, najednou má pocit, že až teď objevil smysl života a poznal sám sebe.

Osobnost Dannyho Skinnera se zase výrazným způsobem změní pod vlivem Briana Kibbyho. Ten ale na Dannyho působí zcela jinak, než Lord Henry na Doriana Graye. Danny totiž začne nenávidět Briana za to, jaký je; za to, že je jeho pravým opakem. Přestože, nebo spíše právě proto, že Brian je slušný člověk a nenabádá Dannyho k ničemu špatnému, cítí Danny obrovskou touhu mstít se mu a přimět ho trpět.

⁴⁹ WILDE, O. *The Picture of Dorian Gray*. Moscow : Foreign Languages Publishing House, 1958, s. 25.

5.5.4.2 *Knihy*

Největší vliv mají sice na hlavní hrdiny Wildova i Welshova románu výše uvedené postavy, ale na Doriana i Dannyho působí do určité míry i knihy, které čtou. Oba hrdinové projevují zájem o umění a literaturu, ale každého z nich ovlivní především jedna konkrétní kniha.

V případě Doriana je to tajuplná žlutá kniha, kterou mu věnuje Lord Henry. Jedná se o příběh mladého Pařížana, který zasvětil svůj život hledání požitků a senzací. Sám Dorian označuje knihu jako „zhoubnou“, přesto se ale naprosto ztotožňuje s jejím hrdinou a má pocit, že vlastně čte příběh svého života. Kniha se pro něj stane tak důležitou, že si dokonce opatří několik jejích výtisků, které dá svázat do přebalů různých barev tak, aby odpovídaly jeho momentální náladě.

Dannyho zase přitahuje kniha *Postelová tajemství mistrů kuchařů*, která dala název celému Welshovu románu. Jedná se o kuchařku slavného šéfkuchaře Alana De Fretaise, která obsahuje recepty a zároveň rady v oblasti milostného života. Kniha je velmi populární a ani Danny neodolal a zakoupil si ji. Přestože ho kniha na jedné straně fascinuje, na druhé straně pohrdá jejím autorem a stydí se za to, že ji vůbec čte.

Pro Doriana i Dannyho tedy platí to, že je ony knihy fascinují, ale v určité míře i odpuzují. Dorian Gray ví, že žlutá kniha je „zhoubná“, ale přesto se po celá léta nesnaží vymanit z jejího vlivu. Dannyho Skinnera zase odpuzuje autor zmiňované kuchařky, ale zároveň se nedokáže ubránit touze knihu číst.

5.5.5 Hrdinové po proměně

Hlavní postavy obou analyzovaných románů tedy během jejich života i v průběhu děje knih ovlivňovaly různé skutečnosti i osoby. Jejich život se ale nejvýrazněji proměnil poté, co si uvědomili, že se následky jejich hříchů nebudou promítat do nich samých.

Dorian si pod vlivem teorií Lorda Henryho rychle začne uvědomovat svou nebývalou krásu a hlavně to, že nebude krásný navždy. Když tedy Basil dokončí jeho obraz, Dorian je velmi rozrušen, protože ví, že obraz bude vypadat stále stejně, kdežto na jeho tváři se postupně začnou objevovat vrásky. Přeje si tedy, aby tomu bylo přesně naopak, aby obraz stárnul a Dorian zůstal navěky mladý. Za něco takového by byl ochoten dát i svou duši. Když Basil vidí, jak moc je Dorian kvůli obrazu rozrušen, rozhodne se ho zničit. To mu ale Dorian nedovolí, protože cítí, že obraz ztělesňuje část jeho vlastní bytosti. Ještě nemůže tušit, že se jeho přání skutečně vyplnilo, ale už podvědomě ví, že je s obrazem svázán.

To, že Dorianovo přání bylo skutečně vyslyšeno, si mladík uvědomí poté, co se velmi krutě zachová ke své snoubence Sibyle. Když se totiž vrátí domů, všimne si, že jeho tvář na obraze má najednou krutý výraz. Začne obraz litovat a uvědomí si, že Sibyla kvůli jeho hrubému zacházení jistě hodně trpěla. Zařekne se tedy, že se k ní vrátí a už nikdy neudělá nic špatného. Za tímto jeho rozhodnutím stojí ale mnohem více ješitnost a strach o krásu obrazu, než lítost nad Sibylou.

Svému slibu žít morální život ale Dorian nedostojí a zkáza jeho duše je završena ve chvíli, kdy začne Sibylinu smrt považovat za něco úžasného a neskutečně krásného. Od té doby žije po mnoho let v hříchu, ničí životy mnoha lidem a dokonce se z něj stane vrah. Strach pocítí až ve chvíli, kdy zjistí, že Sibylin bratr James prahne po pomstě.

Když se zaměříme na Dannyho Skinnera, ten si uvědomí, jak skvělé by bylo, kdyby za něj všechny jeho kocoviny odnášel nenáviděný kolega. Dorian si uvědomuje, že časem ztratí svou krásu a podobným způsobem Danny uvažuje o tom, že jeho tělo nevydrží takové náporu alkoholu věčně. V opilosti se nechá ovládnout nenávistí, kterou k Brianovi pociťuje, a přeje si, aby trpěl za něj. V tu chvíli celý bar potemní a Danny ucítí příval energie a zároveň zažije pocit vlastní nesmrtelnosti.

O tom, že jeho přání bylo splněno, se přesvědčí záhy, když jednu noc vypije spoustu alkoholu a ráno nemá žádné příznaky kocoviny. Na druhou stranu Brian vypadá tak, jako by celou noc propil, přestože je abstinent. Aby si byl Skinner

naprosto jistý, že jeho kletba zafungovala, popálí si obličej cigaretou. Ráno však nejsou na jeho tváři žádné stopy popálení, zato Brian má na tváři ošklivou ránu.

Po této události má Danny pocit, že ho nemůže ohrozit vůbec nic a začne si skutečně užívat. Nějakou dobu mu jeho nový životní styl připadá skvělý, ale Brian se nedlouho poté ocitne na pokraji smrti. Nejprve se Danny bojí hlavně sám o sebe, ale později začne Briana litovat, protože dobře ví, že si nezaslouží zemřít.

Pokud bychom měli srovnat to, jakým způsobem oba hrdinové vyjádřili své přání, Dorian ho vyslovil nahlas, ale žádný magický jev při tom nenastal. Přesto ucítil, že je se svým obrazem nerozlučně svázán. Danny se jen na svou kletbu v duchu intenzivně soustředil. Došlo ale k tomu, že potemněla světla a Danny se začal cítit úplně jinak, mnohem silněji. Jeho přání tedy provázely i viditelné, magické projevy, na rozdíl od toho Dorianova. Oba ale vnitřně pocítili určitou změnu.

Oba hrdinové zpočátku neměli tušení, že se jejich touhy staly skutečností, ale když se o tom dozvěděli, počáteční reakce těchto postav byla zcela odlišná. Zatímco Dorian pocítil hrůzu nad svým činem, strach o krásu obrazu i vlastní duše a lítost nad Sibylou, Danny si s neskutečnou radostí uvědomil, že si může zcela svobodně užívat. Užíval si totiž už před tím, ale pořád ho brzdil strach o vlastní život. Dorianův život byl ale do té doby slušný a spořádaný, takže ho proměna obrazu nejprve vylekala. Touha po morálním způsobu života mu však vydržela jen velmi krátce a rychle propadl neomezenému uspokojování každé své touhy.

Dorian a Danny mají společnou jednu podstatnou věc a tou je skutečnost, že jsou na svých „obětních beráncích“ naprosto závislí. Dorianovi totiž činí velký problém být od obrazu vzdálen na delší dobu a stejně to má i Danny s Brianem. Dorian se také velmi obává, že by jeho obraz mohl někdo spatřit a tím odhalit jeho tajemství. Danny se od Briana nechce vzdalovat z toho důvodu, že velmi rád pozoruje následky svého řádění a těší ho představa, že na vlastní oči vidí, čemu unikl.

Pro obě hlavní postavy platí také to, že jim jejich neřestný život po určité době nepripadá už tak skvělý. Pro Doriana byla na počátku nejdůležitější jeho vlastní

krása a činilo mu nesmírné potěšení pozorovat, jak obraz stárne, zatímco on zůstává po dlouhá léta stále stejně mladý. S postupem času se mu ale obraz začne hnusit, protože Dorian ví, že přesně tak vypadá jeho příšerná duše. Nejdůležitější věcí pro Dannyho bylo zase neomezené užívání si a pozorování všeho, čemu unikl. Celá situace se ale změní, když si Brian uvědomí, co stojí za jeho zdravotním stavem. Začne také nezřízeně pít a stane se z něj úplně jiný, zahořklý člověk. V tu chvíli mu Danny už nechce dál ubližovat, přestane ho nenávidět a bojí se i o svůj život. Na konci obou příběhů tedy Dorian i Danny zjišťují, že za své požitky zaplatili až příliš vysokou cenu a litují toho, že se jejich přání splnila. Oscar Wilde i Irvine Welsh přesto nechají hříšníky svých románů zaplatit tu nejvyšší cenu.

5.6 Potrestání padouchů

Ač se v knize *The Picture of Dorian Gray* i v románu *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* objevuje mnoho nemorálních témat, oba padouši jsou nakonec po zásluze potrestáni, i když umírají jiným způsobem. Dorian totiž zemře svou vlastní rukou, kdežto Dannyho zabije změněný Brian.

Výše jsem zmínila, že oba hrdinové nakonec přestávají nacházet ve svém neřestném životě potěšení. U Doriana nastává největší zvrat ve chvíli, kdy ušetří dívku, do které je zamilován. Chce být totiž dobrý a věří, že ani jeho obraz, který ho děsí, už nebude tak ohyzdný. S hrůzou poté zjistí, že obraz vypadá ještě hůř, než kdykoli předtím, protože z jeho tváře na obraze lze vyčíst pokrytectví. Dorian tedy lituje dne, kdy pronesl přání, aby byly jeho hříchy viditelné pouze na Basilově díle:

„Ah! in what a monstrous moment of pride and passion he had prayed that the portrait should bear the burden of his days, and he keep the unsullied splendour of eternal youth! All his failure had been due to that. Better for him that each sin of his life had brought its sure, swift penalty along with it. There was purification in

punishment. Not "Forgive us our sins," but "Smite us for our iniquities," should be the prayer of man to a most just God."⁵⁰

Dorian nakonec usoudí, že jediná věc, která může prokázat jeho obludné činy, je právě obraz, a tak se ho rozhodne zničit. Udělá to stejným nožem, kterým zabil malíře Basila. Netuší však, že když zničí obraz, zničí svou vlastní duši, a tedy sám zemře.

Danny Skinner si bláhovost svého počínání začne uvědomovat ve chvíli, kdy mu Brian začne oplácet stejnou mincí. Je mu totiž jasné, že když Brian nepřestane pít, může ho to úplně zničit. Danny byl v průběhu celého příběhu velmi suverénní a jen málo dával najevo jakoukoli citlivost. Na konci knihy ho ale k slzám dojme pohled na zkrvaveného racka. Během večera, který se mu stane osudným, jsou s Brianem oba velmi opilí. Brian už nedokáže snést pomyslení na to, že mu Danny zničil celý život a že nepochybně ublíží jeho sestře, a proto, když se naskytne příležitost, nastoupí do nákladního auta a narazí s ním do Skinnera. Ten je na místě mrtvý.

Dorian i Danny si na konci svého života uvědomí něco důležitého, co jim po celou dobu unikalo. Dorianovi dojde, že by pro něj bylo mnohem lepší, kdyby za každý svůj hřích mohl ihned zaplatit. Danny se zase těsně před smrtí dozví, kdo byl jeho otec, což je informace, kterou se snažil získat po celý svůj život. Přestože se na konci příběhů oba hrdinové určitým způsobem kají, je nutno dodat, že ani jeden z nich nelituje vraždy, kterou spáchal. Doriana nemrzí smrt Basila, protože právě on byl člověkem, který nakreslil obraz, jenž Dorianovi v konečném důsledku přinesl pouze trápení. Danny zase nelituje vraždy Alana De Fretaise, protože mu nemůže odpustit, že svedl jeho bývalou snoubenku.

Pokud se blíže zaměříme na smrt obou padouchů, Welsh ve svém románu poskytuje čtenářům otevřený konec, což je jedním ze znaků postmoderní literatury. Když zemře Dorian Gray, obraz se opět změní a vypadá přesně tak, jak ho nakreslil Basil. Na zemi pak leží ohavná mrtvola Doriany Graye, přičemž sluhové svého pána rozeznají jen podle prstenů. Příběh je tedy uzavřen.

⁵⁰ WILDE, O. *The Picture of Dorian Gray*. Moscow : Foreign Languages Publishing House, 1958, s. 260.

Mrtvola Dannyho Skinnera ale shořela a čtenářům není poskytnuta informace, zda se ho vůbec podařilo identifikovat. Spálená mrtvola byla totiž velmi otlá a patolog odhadnul, že věk zavražděného člověka je alespoň o deset let vyšší, než kolik bylo Dannymu. Zároveň také nevíme, jestli Brian bude za vraždu potrestán nebo ne, protože svědci viděli do kamionu nastupovat nemotorného, tlustého muže. Brian Kibby ale po smrti Dannyho získal zpět svou původní, štíhlou a vysokou postavu.

Pokud vezmeme v úvahu i další postavy ze srovnávaných děl, v obou knihách byli potrestáni i muži, kteří si to zasloužili mnohem méně, než hlavní hrdinové. V případě knihy *The Picture of Dorian Gray* byl zabit malíř Basil, který se provinil tím, že Dorianovi přehnaně lichotil. Zajímavé je, že už od počátku jejich vztahu věděl, že jednou za své skutky drazě zaplatí. Ten, kdo by si ale trest zasloužil mnohem více, Lord Henry, mu zcela unikl. Co se týče Welshova románu, trestu neunikl ani Brian Kibby, přestože přežil. Dannyho vinou se nechal svést na špatnou stranu a zbytek života bude muset prožít s pocitem, že zabil svého nevlastního bratra. Brian se tedy potrestal sám, kdežto Basila stihl trest rukou Doriana.

5.7 Vztahy mezi postavami

Co se týče dalších postav v románech, je důležité, že v obou knihách figurují postavy, které svedou Doriana i Dannyho k hedonistickému způsobu života. Lord Henry to udělá zcela vědomě, zatímco Brian se o nic takového ani v nejmenším nesnaží. Vztah mezi Dorianem a Henrym na jedné straně a Dannym a Brianem na straně druhé je také zcela odlišný.

Dorian a Henry jsou velcí přátelé, přičemž Doriana na svém učiteli fascinuje především to, jak přesvědčivě dovede mluvit o nejrůznějších požitcích života. Lorda Henryho zase přitahuje Dorianova krása, mládí a to, jakým způsobem ho dokáže ovlivňovat. Pro Lorda Henryho je totiž možnost někoho ovlivnit to nejlepší potěšení vůbec. Vztah Dannyho a Briana zpočátku také rozhodně není nepřátelský, protože

Danny Briana spíše lituje kvůli jeho plachosti. Brianovi se Danny zdá milý a přátelský, což se ale změní ve chvíli, kdy Danny začne kolegu kvůli jeho povaze nenávidět a všemožně na něj útočit.

Vztah Basila Hallwarda s Dorianem Grayem se v průběhu děje také vyvíjí. Zpočátku jsou to velcí přátelé a Basil je do Doriana zřejmě velmi zamilován. Když ale Basil vidí, jak moc se jeho přítel pod vlivem Lorda Henryho mění, snaží se mu promluvit do duše a znovu ho přivést k morálnímu způsobu života. Dorian příteli ukáže svou vlastní duši, která je dokonale vyjádřena na obraze, a poté ho chladnokrevně zavraždí. K Basilovi pociťuje nenávist i po jeho smrti, protože on je autorem portrétu, který mu přinesl zkázu, a který zobrazuje jeho strašlivou duši. Danny nenávidí Briana z podobného důvodu. Odhaluje v něm totiž krutou část osobnosti, za kterou se Danny stydí.

Briana Kibbyho bychom také mohli přirovnat k Jamesi Vaneovi z Wildova románu. Oba se totiž snaží chránit své sestry před hlavními postavami. Jamesovi se to nepodaří, protože jeho sestra Sibyla spáchá z nešťastné lásky k Dorianovi sebevraždu. James se pak snaží Dorianovi pomstít, ale nešťastnou náhodou je sám zabit. Brian Dannyho zavraždí, pomstí se mu za to, co mu provedl a zároveň tak před ním ochrání svou sestru.

5.8 Úloha žen

Pokud se blíže zaměříme na ženské postavy a jejich úlohu v analyzovaných dílech, oba romány i v tomto ohledu mají něco společného. Ženy v nich sice hrají určitou roli, ale nikdy ne tak výraznou, jako mužští hrdinové. Když srovnáme počet ženských postav, podstatně více se jich objevuje v knize *The Bedroom Secrets of the Master Chefs*.

Na začátku obou příběhů stojí ženy, do kterých jsou hlavní postavy zamilovány, tedy Sibyla a Kay. Obě dívky spojuje to, že se živí uměním. Sibyla je mladá, krásná, talentovaná, ale velmi chudá herečka, která se do Doriana okamžitě zamiluje. Nezná

ani jeho jméno a tak mu přezdívá „Princ z pohádky“, což dokazuje její naivitu a nepraktičnost. Rovněž Kay je mladá a krásná dívka, která tvrdě trénuje, protože touží být uznávanou tanečnicí. Ani jedna z dívek však nedokáže udržet svého partnera na dobré cestě, přestože v době jejich vztahu ještě hrdinové nepropadli onomu hroznému způsobu života. Obě ženy své partnery velmi milují a nakonec je i opustí, i když každá jiným způsobem a z jiného důvodu.

Sibyla se zabije poté, co se Dorian vyzná z toho, že už ji nemiluje, protože ztratila svůj umělecký talent. Dorian by se k ní poté rád vrátil, což už ale není možné, jak později zjistí. Kay zase opustí Dannyho kvůli jeho závislosti na alkoholu. Přestože ji Danny velmi miloval, ani kvůli lásce ke Kay se nedokázal alkoholu vzdát. Nejenže Danny zůstává i přes odpor Kay opilcem, ale pod vlivem Briana v něm snoubenka začne vidět člověka, kterého jako by ani neznala:

„And in Kay’s look he saw that she had caught something in him, something ugly she’d not been privy to before, not even in his most selfish, drunken moments, and it was what Kibby had brought out in him.”⁵¹

Poté, co hrdinové o své lásce přijdou, jejich postoj k nim je docela rozdílný. Zatímco Sibyla už zanedlouho po své smrti neznamena pro Doriana vůbec nic, Danny má Kay i po rozchodu rád a chybí mu. Otázkou ale zůstává, zda jsou jeho city skutečně takové, jak je popisuje. Kay totiž úmyslně téměř zabije, a i když svého činu poté lituje, to, že něco takového vůbec udělal, jeho lásce příliš nenasvědčuje.

V životě Dannyho dále hraje důležitou roli dívka jménem Dorothy, se kterou se seznámí během svého pobytu v Americe. Dorothy a Danny jsou spolu opravdu šťastní a Danny doufá, že právě Dorothy ho vysvobodí z jeho zmateného života. Přestože se tedy zpočátku zdá, že Danny v Americe zůstane, protože má dívku opravdu rád a chce nechat svou minulost za sebou, znovu se vrátí do Edinburghu. Nevydrží být totiž odloučen od Briana, takže ani Dorothy pro něj nepředstavuje spásu.

⁵¹ WELSH, I. *The Bedroom Secrets of the Master Chefs*. London: Vintage, 2007, s. 85-86.

Pokud zmíníme pohled hrdinů na ženy obecně, Danny Skinner spatřuje v amerických ženách určité kouzlo, jsou podle něj jiné, než evropské ženy. Tvrdí o nich, že jsou sebevědomé a ne tak deprimované, jako Britky. Podobná myšlenka byla vyjádřena i o více než sto let dříve ve Wildově románu. Lord Henry totiž mluví o tom, že mezi anglickými muži je v módě brát si za ženy Američanky. Většina z nich se podle Lorda Henryho chová, jako by byly krásné, a v tom právě spočívá jejich půvab.

Dorian rovněž doufá, že jedna dívka by ho mohla zachránit, podobně jako Danny doufá v to samé u Dorothy. Dorian ale vidí záchranu v tom, že danou dívku opustí, na rozdíl od Dannyho, který s ní chtěl strávit zbytek života. Je jí Hetty Mertonová, prostá vesnická dívka, která Dorianovi nápadně připomíná Sibylu. Dorian o Hetty tvrdí, že ji má velmi rád. Ve snaze být lepším člověkem tedy Hetty opustí ještě dříve, než jí stihne ublížit a doufá, že tento čin jeho duši zachrání. To se ale nestane.

V knize *The Picture of Dorian Gray* už nevystupuje více žen, které by byly nějakým způsobem podrobněji popsány. V románu se objevují spíše už jen zmínky o dalších ženách, například o ženě Henryho, Viktorii Wottonové nebo o matce Sibylu. Tato postava však hrála poměrně důležitou roli, protože schvalovala Sibyle její vztah s Dorianem, kterého vnímala jako zdroj bohatství a tedy únik z bezvýhodné finanční situace. Kdyby paní Vaneová dceřinu náklonost k Dorianovi nepodporovala, podobně jako její syn James, Sibyla možná mohla žít.

Přestože ženské postavy nejsou tak důležité, jako hlavní mužští protagonisté obou analyzovaných románů, v knize *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* se jich objevuje podstatně více a rovněž o nich víme i více informací, než o ženách v knize *The Picture of Dorian Gray*. Důvodem je zřejmě hlavně to, že Wilde ve svém románu popisuje hrdiny s pravděpodobnou homosexuální orientací, a proto zde zkrátka úloha žen není až tak podstatná. Co se Welshovi knihy týče, kromě již zmiňované Kay a Dorothy jsou pro děj důležité také Dannyho matka Beverly a jeho nevlastní sestra Caroline. Přestože obě chtějí Dannyho ochránit, ani jedné z nich se to nepodaří.

Beverly Skinnerová svého syna ovlivňuje především tím, že mu odmítá sdělit totožnost jeho otce. Danny ale po této informaci prahne celý život, protože má

pocit, že až když svého otce pozná, bude konečně vědět, kým je on sám. Beverly se ale zamlčením této skutečnosti snaží syna ochránit, protože Dannyho otce má v živé paměti jako člověka, který velmi těžce zranil jejího milovaného partnera a dohnal ho tak k sebevraždě. Kdyby ale Beverly sdělila synovi o jeho otci pravdu, je možné, že by tím vraždě svého syna zabránila. Brian by totiž určitě úmyslně svého nevlastního bratra nezabil. V této souvislosti tedy můžeme spatřovat určitou podobnost mezi Beverly Skinnerovou a matkou Sibylly Vaneové. Obě přišly o své děti a je možné, že kdyby se zachovaly jinak, mohly je svými postoji ochránit.

Caroline je také jednou z důležitých postav Welshova románu. Mezi ní a Dannym existuje vzájemná přitažlivost, ale jejich vztah zůstává v platonické rovině. Důvodem je to, že jsou to nevlastní sourozenci, o čemž se dozvídají až na konci příběhu. Vztah mezi Caroline a Dannym je také jedním z hlavních důvodů, který nakonec dovede Briana k vraždě. Když se Caroline dozví, že Danny je vlastně její příbuzný, má šanci oba své bratry zachránit. To se jí ale nepodaří, protože se za nimi nedokáže dostat včas.

ZÁVĚR

Tématem této diplomové práce bylo především hledání shodných a rozdílných rysů v díle Oscara Wilda *The Picture of Dorian Gray* (1891) a díle Irvina Welshe *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* (2006). Přestože byl Welshův román vydán více než sto let po publikování zmíněné knihy Oscara Wilda, shodných rysů v obou dílech najdeme opravdu mnoho a to, že se Welsh nechal Wildovým jediným románem inspirovat, je jasné na první pohled. V knihách se však objevují i rozdílné motivy, což je vzhledem k rokům vydání knih naprosto přirozené. Oba romány jsou srovnávány zcela oprávněně, protože navzdory přítomnosti některých odlišných aspektů jsou v knihách vyjádřeny stejné ústřední myšlenky.

Přestože žil Oscar Wilde v době, která neumožňovala autorům svobodně tvořit, nebál se vydat knihu obsahující mnoho témat a motivů, které byly pro tehdejší puritánskou společnost značně kontroverzní a pobuřující. Stejnými přívlastky bychom mohli charakterizovat i Wildův život, který byl plný dekadentních výstřelků. Začátek 21. století, tedy doba vydání zmiňovaného Welshova románu, samozřejmě autorům přinesl podstatně větší svobodu. Přesto ale vydání románu *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* provázelo mnoho kritických ohlasů. Tato kritika však byla samozřejmě mnohem umírněnější a neměla přirozeně tak dalekosáhlé následky, jako odsouzení díla *The Picture of Dorian Gray*.

Faktorem, který obě díla spojuje především, je postava amorálního jedince, který je nakonec za své zruďné činy potrestán. V souvislosti s těmito postavami se v knihách objevuje mnoho kontroverzních myšlenek, jako je narcismus, alkoholová a drogová závislost, dvojí život a další. Byť jsou tyto myšlenky vyjádřeny v obou analyzovaných dílech, vzhledem k době vydání knih se jejich vyjádření a popis dosti liší. Zatímco u Oscara Wilda převažují spíše náznaky zmiňovaného kontroverzního chování, Irvine Welsh ho vylíčil zcela do detailu, včetně použití značně vulgárního jazyka.

Obě hlavní postavy, Dorian Gray a Danny Skinner, mají společnou jednu velmi podstatnou vlastnost. Oba si chtějí naplno užívat života bez jakýchkoli omezení. Aby to však bylo možné, najdou si něco, respektive někoho, kdo za ně bude odnášet následky jejich hříchů a neřestí. Zatímco Dorian vloží svou duši do svého portrétu, Dannyho kletba se jeví býti mnohem krutější. Místo něj totiž bude trpět nevinný člověk. Oba hrdinové jsou po vyslovení přání, aby za ně následky jejich neřestí odnášel obraz a Brian, s objekty své kletby nerozlučně spjati.

Kromě výše zmíněné touhy po požitku mají hrdinové i mnoho dalších společných vlastností. Ani jeden z nich nepochází z úplné rodiny a osobnosti Doriana i Dannyho se v průběhu děje obou knih podstatným způsobem mění a vyvíjí. Oba dva muži se totiž na začátku příběhů zatím nedopustili žádného závažného hříchu, přestože Danny není zrovna vzorem všech ctností. Pod vlivem dalších postav a okolností se však hrdinové výrazným způsobem promění a začnou žít životy plné hříchu a neomezeného uspokojování všech požitků. Dorian i Danny se dokonce stanou vrahy.

Příčinou takovéto proměny hlavních postav jsou v obou případech další muži. Jsou jimi Lord Henry Wotton, který zcela úmyslně působí na osobnost Doriana Graye, a Brian Kibby, který nijak netouží po tom, aby se Danny pod jeho vlivem stal horším člověkem. To se ale přesto stane. Oba hrdinové si však po určité době uvědomí to, že jejich život by byl lepší bez oněch zázračně splněných přání. Dorian a Danny se však dopustili takových hříchů, že ani jeden z autorů nenechá své hrdiny přežít.

Co se týče morální stránky obou děl, ani u jednoho z nich nemůžeme s jasnou určitostí říci, zda je morální či nikoli. Důležité je ale především to, že obě hlavní postavy jsou nakonec za svůj neřestný život potrestány, což je hlavním morálním aspektem jak Wildova, tak i Welshova díla. Amoralnost knih zase spočívá v tom, že Dorian Gray i Danny Skinner stačili do své smrti napáchat mnoho špatností. Zatímco Wilde nechal svého hrdinu žít v hříchu dlouhá léta, Danny Skinner žil po prokletí Briana pouze několik měsíců. Přesto však stihl zničit několik životů, včetně toho svého. Společným rysem obou analyzovaných knih je také to, že ani jeden z autorů nevynáší nad svými amorálními hrdiny žádné soudy.

Cílem mé práce bylo tedy hledání podobností a odlišností mezi díly *The Picture of Dorian Gray* a *The Bedroom Secrets of the Master Chefs*. Po přečtení obou knih jsem věděla, že analyzovaná díla obsahují některé podobné nebo dokonce naprosto shodné myšlenky a motivy. Až při psaní své práce jsem si ale uvědomila, že těchto podobných nebo shodných aspektů je v knihách skutečně mnoho. Přestože se Irvine Welsh při psaní svého románu nechal inspirovat i jinými díly a autory, nejvíce ho nepochybně ovlivnil právě Oscar Wilde a kniha *The Picture of Dorian Gray*. Z této skutečnosti vyplývá, že Wildův román se zaslouženě řadí mezi pilíře moderní světové literatury.

SUMMARY

The aim of my diploma thesis is a comparison of literary works *The Picture of Dorian Gray* (1891) by Oscar Wilde and *The Bedroom Secrets of the Master Chefs* (2006) by Irvine Welsh. This diploma thesis concentrates mainly on a comparison of common and contrasting features of these books. Although the date of publication of these mentioned books is different by more than a hundred years, the central idea is the same.

The thesis is divided into five parts. The first chapter deals with the personality of Oscar Wilde, his works and also with a historical and literary context. Oscar Wilde was very important author of the late 19th century, he was the representative of aestheticism and decadence. He held the idea that art should only bring joy, beauty and pleasure. Especially his only novel, *The Picture of Dorian Gray*, was really influential.

The second chapter is focused on an analysis of this novel. It describes the plot of the book and deals with some inspirational sources. The novel was inspired by many authors and literary works and that is why some people believe that the novel lacks any originality. This chapter also focuses on the aesthetic concepts in the book and the presence of some controversial topics, for example homosexuality and narcissism. At the time of publication, the novel was not accepted by the public because of the presence of these topics.

The third chapter deals with the second author, Irvine Welsh. There is his brief biography and also some information about postmodernism in literature in this chapter. Irvine Welsh is also very important representative of Scottish literature so the history and the present of this literature is also mentioned.

The fourth chapter is focused on an analysis of the novel *The Bedroom Secrets of the Master Chefs*. It deals with the plot of the story as well. The main source of inspiration for writing this book was Wilde's only novel, so the books share many

similarities, naturally. Publication of the book was also accompanied by critical feedback, because there are many controversial topics in the novel, for example drug and alcohol addiction, irrational hatred or narcissism.

The final part is aimed at a comparison of the novels written by Wilde and Welsh. Their works share many similarities and they also contain some autobiographical elements. These novels also comprise some common important topics, like eternal youth, importance of human appearance and homosexuality. However, the main idea unifying both works is a punished villain as the main character. The morality of both works is ambiguous, because the main characters live terrible lives, destroy many people and even become murderers. However, they are finally punished and that is very important.

The last chapter also deals with the appearance of the main characters, their family life and their personality development. Dorian Gray and Danny Skinner are really alike in many ways. Especially, they desire to enjoy their lives unlimitedly. For this reason, Dorian curses his portrait and Danny his colleague Brian. The portrait and Brian will have to bear the consequences of Dorian's and Danny's sins. Because of the fact that the life of the main characters is really bad, both must eventually die as a punishment.

BIBLIOGRAFIE

Primární literatura

WELSH, I. *The Bedroom Secrets of the Master Chefs*. London: Vintage, 2007. ISBN 978-0-099-48358-8.

WILDE, O. *The Picture of Dorian Gray*. Moscow : Foreign Languages Publishing House, 1958.

Sekundární literatura

BARNARD, R. *Stručné dějiny anglické literatury*. Praha : BRÁNA, 1997. ISBN 80-85946-83-1.

CARTER, R. a MCRAE, J. *The Routledge History of Literature in English : Britain and Ireland*. London : Routledge, 1997. ISBN 0-415-12342-9.

DRABBLE, M. *The Oxford Companion to English Literature*. New York : OUP, 2005. ISBN 0-19-866244-0.

MILIČKA, K. *Od realismu po modernu. Světová literatura 3*. Praha : Baronet, 2002. ISBN 80-7214-515-0.

MORACE, R. The Edinburgh Companion to Irvine Welsh. *Scottish Literary Review*, 2011, sv. 3, č. 2, s. 256-258.

PECK, E. a PECK, A. *Anglická literatura : Panorama of English Literature*. Dubicko : INFOA, 2002. ISBN 80-7240-298-6.

RABY, P. *The Cambridge Companion to Oscar Wilde*. New York : CUP, 1997. ISBN 0-521-47987-8.

SHATTOCK, J. *The Cambridge Companion to English Literature, 1830-1914*. New York: CUP, 2010. ISBN 978-0-521-88288-0.

SCHIFFER, D. *Dandysmus, poslední záblesk heroismu*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2126-5.

SCHOENE, B. *The Edinburgh Companion to Irvine Welsh*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2010. ISBN 978 0 7486 3917 5.

Internetové zdroje

ALLEN, B. "Dorian Gray" as Wilde actually wrote it. *Salon* [online]. 1.5.2011, [cit. 2015-08-21]. Dostupné z: http://www.salon.com/2011/05/01/picture_of_dorian_gray_oscar_wilde.

BURDETT, C. Aestheticism and decadence. *British library* [online]. [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.bl.uk/romantics-and-victorians/articles/aestheticism-and-decadence>.

BUZWELL, G. The Picture of Dorian Gray: art, ethics and the artist. *British Library* [online]. [cit. 2015-08-21]. Dostupné z: <http://www.bl.uk/romantics-and-victorians/articles/the-picture-of-dorian-gray-art-ethics-and-the-artist>.

DUGGAN, P. The Conflict Between Aestheticism and Morality in Oscar Wilde's The Picture of Dorian Gray. *Boston University* [online]. [cit. 2015-08-20]. Dostupné z: <http://www.bu.edu/writingprogram/journal/past-issues/issue-1/duggan/>.

ELFENBEIN, A. On the Trials of Oscar Wilde: Myths and Realities. *Branch* [online]. [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://www.branchcollective.org/?ps_articles=andrew-elfenbein-on-the-trials-of-oscar-wilde-myths-and-realities.

MCCRUM, R. The 100 best novels: No 27 – The Picture of Dorian Gray by Oscar Wilde (1891). *The Guardian* [online]. 24.3.2014, [cit. 2015-08-20]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/books/2014/mar/24/100-best-novels-picture-dorian-gray-oscar-wilde>.

MCKAY, R. Would the real Irvine Welsh shoot up? *Theguardian* [online]. 4.2.1996, [cit. 2016-02-26]. Dostupné z:
<http://www.theguardian.com/theobserver/1996/feb/04/featuresreview.review>.

MURIQI, L. Homoerotic codes in The Picture of Dorian Gray. *Lund University Publications* [online]. [cit. 2015-08-24]. Dostupné z:
<http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1366551&fileOf=1366552>.

NEWSON, L. Why There Were No Homosexuals in Victorian England (or Iran for that matter). *The evolution institute* [online]. 11.2.2012, [cit. 2016-05-12]. Dostupné z:
<https://evolution-institute.org/article/why-there-were-no-homosexuals-in-victorian-england-or-iran-for-that-matter>.

O'BRIEN, S. Aestheticism in Oscar Wilde's, The Picture of Dorian Gray. *ScribblingShane* [online]. 28.2.2011, [cit. 2015-08-24]. Dostupné z:
<https://scribblingshane.wordpress.com/2011/02/28/aestheticism-in-oscar-wilde%E2%80%99s-the-picture-of-dorian-gray>.

WILKINSON, B. Homosexuality in the Victorian Era. *Gross Indecency: The Three Trials of Oscar Wilde* [online]. [cit. 2016-05-12]. Dostupné z:
<http://grossindecencythea318bsu.weebly.com/homosexuality-in-the-victorian-era.html>.

WINTLE, A. Irvine Welsh: 'I was a heroin addict – then I found buy-to-let'. *The Telegraph* [online]. 7.6.2015, [cit. 2016-02-26]. Dostupné z:
<http://www.telegraph.co.uk/finance/personalfinance/fameandfortune/11653606/Irvine-Welsh-I-was-a-heroin-addict-then-I-found-buy-to-let.html>.